

ALTINCI ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
I SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 10

Milli Məclisin iclas salonu.
5 may 2020-ci il.

İclasa Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
Sədri S.Qafarova sədrlik etmişdir.

İclasda Milli Məclisin 114 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.06 dəq.)
İştirak edir	105
Yetərsay	83

İclasa dəvət olunmuşlar:

Kəmalə Nəbi qızı Abiyeva, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Zaur Əli oğlu Əliyev, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Vüqar Təvəkgül oğlu, Həsənov Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Abiddin Qabil oğlu Hüseynov, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

İsmayıl Kamil oğlu Xəlilov, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Elşad Yaquboviç Şamayev, Azərbaycan Respublikası

Ali Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

İspəndiyar Əsəd oğlu Şəfiyev, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Aqil Əzizağa oğlu Abbasov, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Ələsgər Əli İskəndər oğlu Novruzov, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Çingiz İsgəndər oğlu Əsgərov, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Bəhman Fərhad oğlu Qəribov, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Bəhram Məmməd oğlu Məmmədli, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Vəfəddin Ələm oğlu İbayev, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Akif Əsgər oğlu İsgəndərov, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Əli Səlim oğlu Seyfəliyev, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Qürbət Ağa oğlu Əsgərov, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Ramin Afad oğlu Qurbanov, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Ziya Allahverdi oğlu Şirinov, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Anar Vəzir oğlu Tanrıverdiyev, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Emin Əlixan oğlu Mehdiyev, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Rəşad Məhəmməd oğlu Həsənov, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi vəzifəsinə namizəd.

Aslan Kalbalı oğlu Kalbalıyev, vəzifələrinin dəyişdi-

rilməsi ilə əlaqədar tutduğu vəzifədən azad edilən hakim.

İlham Bayram oğlu Əhmədov, vəzifələrinin dəyişdirilməsi ilə əlaqədar tutduğu vəzifədən azad edilən hakim.

Fehruz Novruz oğlu Abbasov, vəzifələrinin dəyişdirilməsi ilə əlaqədar tutduğu vəzifədən azad edilən hakim.

Mübariz Rahil oğlu Hüseynov, vəzifələrinin dəyişdirilməsi ilə əlaqədar tutduğu vəzifədən azad edilən hakim.

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

2. Bakı Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

3. Bir sıra məhkəmələrin hakimlərinin vəzifədən azad edilməsi haqqında.

4. “Nəşrlərin beynəlxalq mübadiləsinə dair” Konvensiyanın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

5. “Müstəqil Dövlətlər Birliyinin iştirakçısı olan dövlətlərin ərazisindən tranzit qaydası haqqında 1999-cu il 4 iyun tarixli Sazişdə dəyişikliklər edilməsi barədə” Protokolun təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

6. “Azad ticarət zonasının yaradılması haqqında Sazişin iştirakçısı olan dövlətlər arasında dövriyyədə olan əmtəələrin gömrük rəsmiləşdirilməsi və gömrük nəzarəti qaydası haqqında 1999-cu il 8 oktyabr tarixli Sazişdə dəyişikliklərin edilməsi barədə” Protokolun təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

7. “1994-cü il 9 sentyabr tarixli Avrasiya Patent

Konvensiyasının Sənaye nümunələrinin mühafizəsinə dair” Protokolunun təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

8. Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi ilə İtaliya Respublikasının Xarici İşlər və Beynəlxalq Əməkdaşlıq Nazirliyi arasında diplomatik nümayəndəlik, konsulluq və daimi nümayəndəlik əməkdaşlarının ailə üzvlərinin haqqı ödənilən əmək fəaliyyəti haqqında Anlaşma Memorandumunun təsdiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

9. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

10. “Sosial sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

11. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

Qeyd: 2020-ci ilin mart ayında Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı COVID-19 koronavirusunun törətdiyi yoluxucu xəstəliyi pandemiya elan etmişdir. Bu pandemiyaya qarşı ölkəmizdə həyata keçirilən tədbirlərlə əlaqədar Milli Məclisin 19 deputatı plenar iclas salonunun lojasında ayləşdiyinə görə əl qaldırmaqla səs vermişdir.

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Fazil Mustafa, Musa Qasımlı, Razi Nurullayev, Azay Quliyev, Sabir Rüstəm-

xanlı, Sahib Aliyev, Elman Nəsirov, Əli Məsimli, Siyavuş Novruzov, Qənirə Paşayeva, Zahid Oruc

Təklif: Qərar qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.06 dəq.)
Lehinə	107
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	108
Nəticə: Qəbul edildi	

1. Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Siyavuş Novruzov, Aydın Mirzəzadə, Musa Quliyev, Sadiq Qurbanov, Vahid Əhmədov, Hicran Hüseynova, Səməd Seyidov

Təklif: Qərar qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.47 dəq.)
Lehinə	112
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	113
Nəticə: Qəbul edildi	

2. Bakı Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qərar qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.48 dəq.)
Lehinə	111
Əleyhinə	0
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	112
Nəticə: Qəbul edildi	

3. Bir sıra məhkəmələrin hakimlərinin vəzifədən azad edilməsi haqqında.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qərar qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 11.49 dəq.)
Lehinə	111
Əleyhinə	1
Bitərəf	1
Səs vermədi	0
İştirak edir	113
Nəticə: Qəbul edildi	

4. “Nəşrlərin beynəlxalq mübadiləsinə dair” Konvensiyanın təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Qənirə Paşayeva, Musa Qasımlı, Etibar Əliyev, Jalə Əliyeva, Əli Hüseynli

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.43 dəq.)
Lehinə	105

Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	105
Nəticə: Qəbul edildi	

5. “Müstəqil Dövlətlər Birliyinin iştirakçısı olan dövlətlərin ərazisindən tranzit qaydası haqqında 1999-cu il 4 iyun tarixli Sazişdə dəyişikliklər edilməsi barədə” Protokolun təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.45 dəq.)
Lehinə	109
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	109
Nəticə: Qəbul edildi	

6. “Azad ticarət zonasının yaradılması haqqında Sazişin iştirakçısı olan dövlətlər arasında dövriyyədə olan əmtəələrin gömrük rəsmiləşdirilməsi və gömrük nəzarəti qaydası haqqında 1999-cu il 8 oktyabr tarixli Sazişdə dəyişikliklərin edilməsi barədə” Protokolun təsdiq edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili, Tahir Kərimli

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.48 dəq.)
Lehinə	105
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

7. “1994-cü il 9 sentyabr tarixli Avrasiya Patent Konvensiyasının Sənaye nümunələrinin mühafizəsinə dair” Protokolunun təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili, İltizam Yusifov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 12.53 dəq.)
Lehinə	109
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	110
Nəticə: Qəbul edildi	

8. “Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi ilə İtaliya Respublikasının Xarici İşlər və Beynəlxalq Əməkdaşlıq Nazirliyi arasında diplomatik nümayəndəlik, konsulluq və daimi nümayəndəlik əməkdaşlarının ailə üzvlərinin haqqı ödənilən əmək fəaliyyəti haqqında Anlaşma Memorandumunun təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Səməd Seyidov, Rauf Əliyev, Aydın Mirzəzadə

Təklif: Qanun qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 13.00 dəq.)
Lehinə 109
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 0
İştirak edir 109
Nəticə: Qəbul edildi

9. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili

Təklif: Qanun qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 13.02 dəq.)
Lehinə 107
Əleyhinə 0
Bitərəf 0
Səs vermədi 0
İştirak edir 107
Nəticə: Qəbul edildi

10. “Sosial sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev, Əli Məsimli, Azər Badamov

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.03 dəq.)

Lehinə 108

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 108

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.13 dəq.)

Lehinə 105

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 105

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.14 dəq.)

Lehinə 103

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.14 dəq.)

Lehinə 106

Əleyhinə 0

Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	107
Nəticə: Qəbul edildi	

11. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Mirkişili, Əli Məsimli, Razi Nurullayev, Mahir Abbaszadə

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.17 dəq.)

Lehinə	101
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	101
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 1-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.29 dəq.)

Lehinə	98
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	99
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 2-ci maddə qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.30 dəq.)

Lehinə	100
Əleyhinə	0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.31 dəq.)

Lehinə	100
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	100
Nəticə: Qəbul edildi	

Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin Sədri

S.QAFAROVA

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

5 may 2020-ci il. Saat 11.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli qonaqlar, hörmətli deputatlar, hörmətli media nümayəndələri!

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçək.

Qeydiyyat	(saat 11.06 dəq.)
İştirak edir	85
Yətərsay	83

Şakir müəllim, məlumat necədir?

Ş.Şabanov, *Milli Məclis Aparatının Milli Məclisin, komitələrin və komissiyaların işinin təşkili şöbəsi müdirinin müavini.*

20 nəfər qeydiyyatdan keçmişdir.

Sədrlik edən. Sağ olun, yətərsay var. Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, gündəliyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.06 dəq.)
Lehinə	88
Əleyhinə	0

Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	89
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. 19 deputat lehinə səs vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, gündəlik qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gördüyünüz kimi, gündəliyin ilk üç məsələsi təşkilati məsələlərdir. Təklif edirəm, gündəlik ətrafında müzakirəyə bu məsələlərə baxandan sonra başlayaq. Etiraz etmirsiniz?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun və beləliklə, hörmətli həmkarlar, gündəliyin birinci, ikinci və üçüncü məsələləri Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin və Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimlərinin təyin edilməsi və bir sıra məhkəmələrin hakimlərinin vəzifədən azad edilməsi haqqında qərar layihələridir. Təklif edirəm, Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri Əli Hüseynli hər üç məsələ barədə ümumi məlumat versin. Biz müzakirə və səsverməni ayrılıqda aparacağıq. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli, *Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri! Qeyd olunduğu kimi, möhtərəm cənab Prezident tərəfindən Konstitusiyaya müvafiq olaraq, Məhkəmə-Hüquq Şurasının təklifləri nəzərə alınmaqla, Ali Məhkəmənin və Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimlərinin vəzifəyə namizədliyi irəli sürülmüş və bu təqdimat Milli Məclisə göndərilmişdir. Qeyd etməliyəm ki, Hüquq

siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin geniş iclasında hakimlərin özlərinin iştirakı ilə ciddi müzakirələr keçirilmiş, müzakirələrdə son dövrdə məhkəmə-hüquq islahatları çərçivəsində görülən işlər barədə məlumat verilmişdir. Eyni zamanda, komitə üzvləri mövcud vəziyyət, hakim korpusunun fəaliyyəti, problemlər, islahatların gələcəyi ilə də bağlı qarşılıqlı fikir mübadiləsi aparmışlar.

Hörmətli həmkarlar, cənab Prezidentin məhkəmə-hüquq islahatlarının dərinləşdirilməsi haqqında məlum fərmanının icrası ilə bağlı son dövrlər qırıxdan çox yeni normativ akt layihəsi hazırlanmış, onların bir çoxu artıq Milli Məclis tərəfindən qəbul edilmişdir. Eyni zamanda, ölkəmizdə bu dövr ərzində 12 yeni məhkəmə yaradılmış, yeni kommersiya məhkəmələri artıq bu il yanvar ayının 1-dən fəaliyyətdədir. Həmçinin hakimlərin təminatının yaxşılaşdırılması ilə bağlı da qanunvericilikdə dəyişikliklər edilmişdir. Hakim ştatlarının sayı 200 vahid artırılmış, hakimlərin seçilməsi prosesi artıq davamlı xarakter almış və fasiləsiz seçimin aparılması proseduru yaradılmışdır. Eyni zamanda, parlament tərəfindən vahid məhkəmə təcrübəsinin yaradılması ilə bağlı qanunvericiliyə mühüm dəyişikliklər edilmiş, Ali Məhkəmə qarşısında mühüm vəzifələr qoyulmuş, monitorinqlərin aparılması qaydası da artıq Məhkəmə-Hüquq Şurası tərəfindən qəbul edilmişdir.

Hörmətli həmkarlar, sizlərə hakimliyə namizədlərin tərcümeyi-halları təqdim olunmuşdur. Onlar özləri də parlamentin iclasında iştirak edirlər. Mən isə sizə bu məlumatları ümumiləşdirib təqdim etmək niyyətindəyəm.

Hazırda Ali Məhkəmədə 41 hakim ştatı mövcuddur. Bir sıra hakimlərin son yaş həddinə çatması ilə əlaqədar Ali Məhkəmədə 9 hakim vakant ştatı yaranmışdır. Bununla əlaqədar hakim korpusunun tərkibi prinsipial olaraq

öyrənilmiş, qiymətləndirilmiş və Ali Məhkəməyə apellyasiya instansiyası məhkəmələrinin ən nüfuzlu hakimlərinin təqdim olunması təklif edilmişdir. Beləliklə, Kəmalə Abiyeva, Zaur Əliyev, Vüqar Həsənov, Abiddin Hüseynov, İsmayıl Xəlilov və Elşad Şamayev – onlar Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimləridir – Ali Məhkəməyə təqdim olunurlar. Həmçinin Gəncə, Sumqayıt, Şirvan Apellyasiya məhkəmələrinin hakimləri, müvafiq olaraq İspəndiyar Şəfiyev, Aqil Abbasov və Ələsgər Novruzov Ali Məhkəməyə hakim təyin edilməsi üçün təqdim olunurlar. Eyni zamanda, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin də möhkəmləndirilməsi məqsədilə öz ərizələri nəzərə alınmaqla, 4 hakimin Ali Məhkəmədən Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə təyinatı təklif olunur. Hesab edirəm ki, bu rotasiyanın özü də əhəmiyyətlidir.

Beləliklə, Ali Məhkəmənin hakimləri – Qürbət Əsgərov, Vəfəddin İbayev, Akif İskəndərov və Əli Seyfəliyevin fəaliyyətlərinin gələcəkdə Bakı Apellyasiya Məhkəməsində davam etdirilməsi təklif olunmuşdur. Ali Məhkəmənin bir hakiminin isə öz ərizəsi əsasında birinci instansiya məhkəməsinə keçirilməsi təklif olunur. Bu hakim Aslan Kalbalyevdir.

Hörmətli həmkarlar, qeyd etmək istəyirəm ki, Aslan müəllim öz səhhəti ilə bağlı belə bir müraciət etmişdir. O uzun illərdir ki, Ali Məhkəmənin çox nüfuzlu hakimidir. Eyni zamanda, Məhkəmə-Hüquq Şurasında da Ali Məhkəməni təmsil etmişdir, amma səhhəti ilə bağlı birinci instansiya məhkəməsinə keçirilməsi təklif olunmuşdur və onun gələcəkdə hərbi məhkəmədə, yəni iş yükü az olan məhkəmədə çalışması nəzərdə tutulur.

Namizədlərlə bağlı vacib bir element üzərində dayanmaq istəyirəm. Hörmətli millət vəkilləri, bildiyiniz kimi,

“Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunun 93-cü maddəsi hüquq sahəsində nüfuza, 20 illik iş təcrübəsinə və mənəvi keyfiyyətlərə malik olan şəxsin birbaşa yüksək hakim vəzifəsinə təyin olunmasını nəzərdə tutur. Üç nəfər hakimliyə namizəd məhz belə şəxslərdir. Onlardan birincisi, Çingiz Əhmədov hazırda Prezident Administrasiyasında İnsan hüquqlarının müdafiəsi məsələləri sektorunun müdürüdür. Bilirəm ki, hörmətli həmkarlarımız da onu tanıyırlar. O, bir sıra parlament dinləmələrində iştirak etmişdir, Hazırda İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsində Azərbaycan Respublikasının səlahiyyətli nümayəndəsidir. İkinci namizəd Bəhram Qəribov hazırda Ali Məhkəmədə şöbə müdürüdür, amma əvvəllər Konstitusiya Məhkəməsində hakim olmuşdur. Nəhayət, Bəhram Məmmədli – o, əvvəllər Ədliyyə Nazirliyində və 2001-ci ildən başlayaraq uzun illərdir Prezident Administrasiyasında müxtəlif vəzifələrdə və müxtəlif şöbələrdə çalışmışdır. Bu üç nəfər hakimliyə namizədin “Məhkəmələr və hakimlər haqqında” Qanunun 93-cü maddəsinə uyğun olaraq, təyin olunmaları nəzərdə tutulur.

Hörmətli həmkarlar, qeyd etmək istəyirəm ki, artıq mən məruzə etdim, altı hakimin Bakı Apellyasiya Məhkəməsindən Ali Məhkəməyə təyinatı ilə əlaqədar Bakı Apellyasiya Məhkəməsində vakant yerlər yaranıb və mövcud vakansiyalar nəzərə alınaraq, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə əlavə hakim kadrlarının təyin olunmasından ötrü birinci instansiya məhkəmələrində, yəni Bakı şəhərinin birinci instansiya məhkəmələrində, rayon məhkəmələrində çalışan nüfuzlu hakimlərin Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə irəli çəkilməsi təklif olunur. Bunlar – Bakı şəhərinin müxtəlif rayonlarına hakim kimi çalışan Rəşad Həsənov, Ramin Qurbanov, Emin Mehdiyev, Ziya Şirinov və

Anar Tanrıverdiyevdir. Bir misal çəkə bilərəm ki, hakimliyə namizədlər arasında Ramin Qurbanov uzun illərdir həm də Avropa Şurasında, Avropa Şurasının müxtəlif orqanlarında ekspert kimi tanınır. Yəni bu dərəcədə, tək ölkəmizdə deyil, ölkəmizdən kənar da nüfuza malik hakimliyə namizəd şəxslərdir.

Nəhayət, bildiyiniz kimi, cari ilin yanvar ayından məhz bizim qəbul etdiyimiz qanunlar əsasında inzibati və kommərsiya məhkəmələri fəaliyyətə başlamışdır. Onların tərkibinin bu sahələrdə xüsusi biliklərə malik olan şəxslərlə komplektləşdirilməsi təklif olunur. Buna görə də təklif olunur ki, apellyasiya məhkəmələrində xüsusi təcrübəyə malik olan üç hakim vəzifələrindən azad edilsinlər. Amma bir daha vurğulamaq istəyirəm, gələcəkdə onların inzibati və kommərsiya məhkəmələrində fəaliyyəti nəzərdə tutulur. Bu gün bizim qəbul edəcəyimiz qərar onların tutduqları vəzifədən azad olunmasıdır. Onların gələcək təyinatı isə birinci instansiya məhkəmələrinə nəzərdə tutulduğundan, – artıq Məhkəmə-Hüquq Şurası təklif vermişdir, – möhtərəm cənab Prezidentin fərmanı ilə həyata keçiriləcəkdir. Onlar Bakı, Şirvan və Şəki apellyasiya məhkəmələrinin hakimləri – İlham Əhmədov, Fəhruz Abbasov və Mübariz Hüseynovdur.

Hörmətli həmkarlar, bir daha bildirmək istəyirəm ki, komitənin iclasında bu məsələlər çox geniş müzakirə olunmuşdur. Məlumat üçün deyim ki, Məhkəmə-Hüquq Şurasında parlamentin təmsilçisi hörmətli Ziyafət müəllim Əsgərovdur. Demək istəyirəm ki, bütün bu müzakirələrdə parlament bu və ya digər formada fəal iştirak etmişdir. Əminəm ki, hakim korpusuna edilən bu yeni təyinatlar ölkəmizdə həyata keçirilən islahatların vacib elementi olan məhkəmə-hüquq islahatlarına müsbət təsir göstərəcək.

Sizlərdən cənab Prezidentin təkliflərini dəstəkləməyi və hakimliyə namizədlərə səs verməyi xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim, həmkarlarımıza çox geniş və ətraflı məlumat verdiniz. Hörmətli həmkarlar, indi isə biz müzakirələrə başlayırıq və gördüyümüz kimi, yazılanlar var. Siyavuş Novruzov. Buyurun, Siyavuş müəllim, söz Sizindir.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli qonaqlar! Əli müəllim, həm komitədə müzakirə olunan məsələlərlə, həm də, ümumiyyətlə, cənab Prezidentimizin rəhbərliyi altında ölkəmizdə aparılan islahatların bir hissəsi olan məhkəmə-hüquq islahatlarının həyata keçirilmə ilə əlaqədar əhatəli şəkildə məlumat verdi. Qeyd etmək istərdim ki, doğrudan da, 2018-ci ilin Prezident seçkilərdən sonra ölkəmizdə bütün strukturlarda olduğu kimi, məhkəmə-hüquq sistemində də islahatlar həyata keçirilməkdədir. Həmçinin, ümumilikdə götürəndə, Azərbaycanın öz müstəqilliyini əldə etməsinin davamı kimi mülkiyyət münasibətlərini dəyişdikdən sonra bu sahədə iş fəaliyyətinin genişlənməsi, insanların mütəmadi olaraq məhkəmə sistemi ilə qarşılaşması, hər bir mübahisəli məsələnin son həddinin məhkəmə olması, məhkəmədə araşdırılması, təbii ki, məhkəmə sisteminin də işində çox böyük çətinliklər yaradır.

Cənab Prezident tərəfindən təqdim olunan şəxslərin əksəriyyətini tanıyıram. Bir neçəsi ilə bir yerdə oxumuşuq, bir neçəsini fəaliyyətimiz dövründə tanımışıq. Kifayət qədər hüquqi savada malik olan və bu sahədə təcrübəli insanlardır. Hesab edirəm ki, yeni təyinatdan sonra da üzərlərinə düşən vəzifələri ləyaqətlə yerinə yetirəcək, dövlətimizin möhkəmlənməsində, cəmiyyətdə hüququn

aliliyinin bərqərar olmasında, ədalət prinsipinin əsas prinsip olaraq həyata keçməsində öz rollarını oynayacaqlar.

Bir neçə məsələ ilə əlaqədar fikrimi ətraflı şəkildə bildirmək istəyirəm. Birinci, hakimlərin sayının artırılması məsələsi. Əli müəllim də bunu qeyd elədi və mən hesab edirəm ki, hakimlərin sayı yenə də artırılmalıdır. Bir misal da göstərə bilərəm ki, son illərin statistikasına əsasən evlənənlər arasında boşanma halı 30 faiz təşkil eləyir. Bu rəqəm təxminən 17 mindir. Yəni məhkəmələr ən azından 17 min işə baxmalıdırlar. Təsəvvür edin, elə məhkəmələr var ki, gün ərzində 10 işə baxsa belə, il ərzində onları qurtara bilmir. Həm də nəzərə alsaq ki, məhkəmələrin işçi heyəti də azdır, hər hakimin cəmi bir katibi var, üstəgəl baxılan işlər müxtəlif xarakterə malikdir – həm mülki, həm cinayət, həm əmək, həm də ailə və digər sahələrə aiddir. Bütün daxil olan işləri müzakirə eləyib icraata qəbul etmək, hazırlamaq, qanunun bütün tələblərini həyata keçirmək, doğrudan da, çətin məsələdir.

İkinci bir məsələ, mülkiyyət münasibətləri. Elə bu yaxınlarda cənab Prezidentə olan müraciətlərlə əlaqədar görürük ki, bir rayonda bir başçı çatan kimi tutub insanların torpaqlarını əlindən alıb. İndi cənab Prezident tapşırıq verib, bu məsələ həll olunur. Təbii ki, məhkəmə yolu ilə vaxtında həll olunsaydı, cənab Prezidentə gəlib çatmazdı, çünki məhkəmənin qərarı olmadan vətəndaşın əmlakı əlindən alınır və bu da ədalətsizliyin ortaya çıxmasına gətirib çıxarır. Ədalət mühakiməsini həyata keçirən məhkəmə qalır qıraqda, rayona gələn bir rəhbər düşür ortaya, insanlara deyir ki, şəhadətnamələrinizi gətirin, mən öz seyfimdə saxlayım. Nəticə etibarı ilə də həmin insanların dövlətdən, ölkədən narazı qalmasına səbəb olur. O baxımdan da, hesab edirəm ki, mülkiyyət

münasibətlərinin dəyişməsi ilə əlaqədar, o cümlədən mülkiyyətin üç forması – dövlət, bələdiyyə və şəxsi mülkiyyətin bir-birinə qarşılıqlı iddiaları ilə bağlı məhkəmə sistemində xeyli sayda işlər var və bu məsələ də öz həllini tapmalıdır. Burada daha ədalətli qərarın rolu həddindən artıq böyükdür.

Üçüncü bir aspekt. Bu gün biz başqa-başqa beynəlxalq təşkilatların üzvüyük və bilirsiniz ki, bir adam yazırsa ki, filan partiyanın üzvüyəm, Avropa Məhkəməsi də sağınasoluna, ağına-qarasına baxmadan dərhal qərar qəbul edir, nə müzakirə aparır, nə də bütün tərəfləri dinləyir və ədalət əvəzinə ədalətsizliyi həyata keçirməklə məşğul olur. Məsələn, Ermənistanla bağlı bizim kifayət qədər sənədlərimiz var ki, insanların mülkiyyət hüququ, yaşamaq hüququ pozulub və sair. Keçən dəfə mən burada qeyd elədim, Ermənistanın təcavüzü nəticəsində vətəndaşlarımızın seçki hüququ pozulub, bələdiyyə seçkilərində iştirak edə bilmirlər. Bunlarla bağlı heç bir məsələ müzakirə olunmur, yaxud Ermənistanın özündə insanları güllələyirlər, öldürürlər, parlamentə silahlı basqın edilir, seçkilərdə ikili pasportla səs verirlər. Bu məsələni də qoyaq qırağa. Amma Azərbaycandan bir şikayət ərizəsi gedən kimi ki, mən filankəsin yaxın dostuyam, yaxud da Əli Kərimliyə xidmət edirəm, heç mürəkkəbi qurumamış Avropa Məhkəməsinin qərarı gəlir. Burada görürsən ki, bəzi hallarda prosedur qaydalarda pozuntuların nəticəsi də onlara imkan yaradır. Yəni elə məsələlər var ki, bunun prosedur qaydasını düzgün həyata keçirəndə onların istinad edəcəkləri yer qalmır. Bu baxımdan da, bu cür insanların törətdiyi ictimai təhlükəli əməlləri ictimaiyyətə və dünya ictimaiyyətinə çatdırmaqdan ötrü, hesab edirəm, prosedur qaydalara düzgün əməl etmək lazımdır ki, bu

prosedur qaydalarından hər hansı bir şikayət gəlməsin.

Avropa Məhkəməsində konkret törədilən əməllə bağlı çox az sayda məsələlər qaldırılır. Qaldırılan məsələlər, əsasən, prosedur qaydaları ilə bağlıdır. Hesab edirik ki, bu baxımdan məhkəmə sistemində yeniliklər bundan sonra da davam edəcək. Bu istiqamətdə biz uğurlar arzulayırıq.

Əslində, məhkəmələrin sosial müdafiəsi ilə bağlı da ciddi addımlar atmalıyıq ki, heç nəyə ehtiyacları qalmasın. Hakimləri yaşa görə yox, əməyinə görə, işinə görə qiymətləndirmək lazımdır. Bəzən təklif olunur yaşına və yaxud neçə ildir məhkəmə sistemində işlədiyinə görə. O baxımdan da hakimlərin qiymətləndirilməsi onun baxdığı işin sayına, keyfiyyətinə, vətəndaşların onlardan razılığına görə aparılmalıdır. Yeni seçilən gənc hakimlər üçün də bu, nümunə olmalıdır. Bu struktur, yenə qeyd edirəm ki, dövlətin ən aparıcı strukturlarından biridir və dövlətçiliyin möhkəmlənməsi üçün onların verdiyi hər bir qərar vətəndaşın həyatında kifayət qədər əhəmiyyətli rol oynayır. Mən deputat həmkarlarımı səs verməyə çağırıram və hesab edirəm ki, ətraflı şəkildə bu məsələni müzakirə elədik. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Siyavuş müəllim. Aydın Mirzəzadə.

A.Mirzəzadə. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Bu məsələnin müzakirəsinə biz deputatlar çox böyük məsuliyyətlə yanaşırıq. Hesab edirəm ki, biz sadəcə olaraq, təyinat razılıq vermirik. Biz dövlətçiliyin sütunu olan məhkəmə hakimiyyətində dövlətin adından danışırıq və insanların taleyinə öz münasibətimizi bildiririk.

Namizədlərin tərcümeyi-halları ilə tanış olmuşam və məni çox sevindirir ki, onlar müstəqillik dövrümüzün yetirmələridir. Onlar müstəqillik əhvali-ruhiyyəsi ilə, ulu

öndər Heydər Əliyevin siyasi fəlsəfəsi ilə, cənab Prezidentin apardığı siyasət ilə formalaşblar. Təbii, qanunlara qiymət verilməsində, şübhəsiz ki, yeni yanaşmaya, yeni təfəkkürə malikdirlər.

Hörmətli Əli müəllimə təşəkkür edirəm, çox gözəl təqdimat elədi və bu kifayət edir ki, biz onların namizədliyinə səs verək. Eyni zamanda, bir neçə məsələyə qısaca münasibətimi bildirmək istəyirəm. Siyavuş müəllimə təşəkkür edirəm, sanki mənim fikrimi oxudu ki, hakimlərin gün ərzində baxdığı işlərin sayı həddən artıq çoxdur. İnkişaf etmiş Avropa ölkələrində hər yüz min əhaliyə, səhv etmərsə, 15 nəfər hakim düşür. Bizdə statistika nə qədərdir bilmirəm. Amma real olaraq bu gün mülkiyyət məsələləri, ailədaxili, eyni zamanda, şərəf və ləyaqətin qorunması məsələləri məhkəmələrdə baxılır, gün ərzində hakimlər çox sayda işlərə baxmalı olurlar. Ona görə hesab edirəm ki, Məhkəmə-Hüquq Şurası məhkəmələrimizin savadlı, günün tələblərinə cavab verən, müasir düşüncəli hakimlər ilə təmin edilməsi istiqamətdə bir yol xəritəsi hazırlamalıdır. Biz gənc hüquqşünaslarımızdan gələcəkdə bu yükü götürə biləcək bir korpusun hazırlanmasına diqqət yetirməliyik.

İkinci qaldırmaq istədiyim məsələ ondan ibarətdir ki, çox təəssüf, bəzən kim isə hansısa məhkəmənin qərarından narazı qalır və bu zaman həmin hakimin şəklini sosial şəbəkələrdə yerləşdirir və aşağıda onun haqqında neqativ fikirlər yazır. Qanunlarımızda həmin şəxsi, yəni ki, o neqativ fikirlər yazan şəxsi cəzalandırmaq bəndi yoxdur. Amma bununla belə, o, bu azadlıqdan sui-istifadə edir. Hakimlər isə ona cavab verə bilmirlər. Nəzərə alsaq ki, hakimlər qərarı öz təşkilatı adından deyil, Azərbaycan Respublikası adından qəbul edirlər və buradan belə çıxır,

dövlətin adından danışan insanı çox asanlıqla sosial şəbəkədə qaralamaq, təhqir etmək, aşağılamaq olur. Buna görə də mən təklif edirəm, məhkəmə hakimlərinin şərəf və ləyaqətinin qorunması haqqında bir qanun qəbul edək və hər kəs bilsin ki, hakimlərlə bağlı əsası olmayan neqativ fikirlər bildirən şəxs öz cəzasını alacaqdır. Kimsə məhkəmənin qərarından narazı ola bilər, mən buna normal baxıram, həyatdır. Amma bundan ötrü apellyasiya məhkəmələri, Ali Məhkəmə, Ali Məhkəmənin Plenumu var. Bundan ötrü Məhkəmə-Hüquq Şurası var, cənab Prezidentə müraciət var. Amma bununla belə kiminsə, heç bir cəzanı gözə almadan hakimlərimizi qaralaması, hesab edirəm ki, yolverilməzdir və bu məsələdə parlament öz sözünü deməlidir.

Sonda qaldırmaq istədiyim bir məsələ var. Bu da ondan ibarətdir ki, tərcümeyi-hallarını oxumuşam, mən onların heç birində bir dövlət mükafatı görmürəm. Necə ola bilər ki, bunlar həyatı boyu işləyirlər, çalışırlar, dövlətə, qanuna sədaqətlərini nümayiş etdirirlər, sonda cənab Prezidentin imzasını öz həyatlarında görmək şərəflərinə nail olurlar, amma bir dəfə də olsun dövlət tərəfindən dövlət mükafatına layiq görülmürlər. Ona görə də mən çox istərdim ki, müvafiq təşkilatlar bu məsələni də diqqətə alsınlar.

Təqdim edilən şəxslərin namizədliyini bəyənirəm, dəstəkləyirəm və özümü onları ilk təbrik edənlərdən hesab edirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Aydın müəllim. Musa müəllim. Musa Quliyev, buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli hakimlər, hörmətli mətbuat nümayəndələri! Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, komitə sədri hörmətli Əli Hüseynlinin müfəssəl

təqdimatından da, bizə təqdim olunan sənədlərdən də görünür ki, bu hakimlərin təqdimatını verməklə Məhkəmə-Hüquq Şurası olduqca düzgün mövqe tutub və doğru qərar qəbul edib. Bu hakimlərimizin hər biri təqdim olunan vəzifəyə layiqdir və hər birinin də uğurlu həyat yolu var. Yeni vəzifəyə təyin olunan hakimlərimizin hər birinə gələcək fəaliyyətində uğurlar arzulayıram və hesab edirəm ki, hakimin uğurlu fəaliyyətinin əsasında onun peşə biliklərindən öncə ədalət dayanır. Zəhmətin ən böyük dəyərlərindən biri, bəlkə də ən birincisi ədalətdir. Ədalət olmayanda qanuna hörmət, dövlətə, gələcəyə inam hissi də itmiş olur. Peşəkarlıq, təcrübə, bilik öz yerində, amma ədalət olmayanda bu keyfiyyətlər cəmiyyətə xeyir əvəzinə daha çox zərər yetirə bilər. “Qalxın, məhkəmə gəlir!” deyəndə, əslində, insanlar hakimin şəxsində ədalətin ayağına qalxırlar və bu ədaləti heç zaman ayaq altına atmağa yol vermək olmaz.

İkinci arzum bəraət hökmünün çıxarılması ilə bağlıdır. Hesab edirəm ki, bəraət hökmü çıxarmaq üçün ədalətli olmaqla yanaşı, həm də hakimə cəsarətli olmaq da lazımdır. Bəraət hökmü, təəssüf olsun ki, bizim məhkəmələrdə arzu elədiyimiz səviyyədə və arzu elədiyimiz miqdarda deyil, xüsusi ilə Ali Məhkəmənin qərarlarında bəraət hökmünü biz çox nadir hallarda görürük.

Növbəti təklifim qanunun tətbiqi zamanı həbs qəti imkanlı olmayan cəzalara üstünlük verilməsi ilə bağlıdır. Cənab Prezident məhkəmə-hüquq sistemində islahatlar konsepsiyasının əsas istiqaməti kimi bir də cəza siyasətinin humanistləşdirilməsini ön plana çəkmişdir.

Nəhayət, yuxarı instansiya hakimlərinin nümunəvi mə-nəvi təmizliyi, etik davranış normalarına daim riayət etməsi də göz önündə olmalıdır və bu, cənab Prezidentin

bizim bütövlükdə, cəmiyyətin və dövlət adamlarının qarşısında qoyduğu ən mühüm vəzifələrdən biridir. Biz bu gün təyinat alan hakimlərdən çoxunu kifayət qədər yaxşı tanıyırıq. Mən özüm şəxsən Çingiz Əsgərovu, İsmayıl Xəlilovu, İspəndiyar Şəfiyevi, Kəmalə xanım Abiyevanı, Ramin Qurbanovu tanıyıram və onların hakim və eyni zamanda, hüquqşünas kimi yüksək keyfiyyətli kadrlar olduqlarına da inanıram.

Hesab edirəm ki, Məhkəmə-Hüquq Şurasının bu təklifini biz hamımız dəstəkləyəcəyik. Yeni seçiləcək, yeni vəzifələrə təyin olunacaq hakimlərin hər birinə ədalətli və uğurlu fəaliyyət arzulayıram və çıxışımı ümummillə lider Heydər Əliyevin dahiyənə bir kəlami ilə bitirmək istəyirəm. “Qoy, ədalət zəfər çalsın!” Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim. Sadiq Qurbanov, buyurun.

S.Qurbanov. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli deputat həmkarlarım! Bu gün müzakirəyə çıxarılan Ali Məhkəmə və apellyasiya məhkəmələrinin hakimlərinin təyinatı ilə bağlı təqdimat, hesab edirəm ki, sıradan bir məsələ deyil. Bu, məhkəmə-hüquq islahatları çərçivəsində növbəti əməli addımlardan biridir. Son illər ölkəmizdə bütün sahələrdə olduğu kimi, məhkəmə-hüquq sistemində də ciddi islahatlar həyata keçirilməkdədir.

Dövlət başçısının 2019-cu il 3 aprel tarixli fərmanı ilə bu istiqamətdə aparılan islahatların yeni hədəfləri müəyyən edilmişdir. Məhkəmələrin maddi-texniki bazasının yüksəlməsi, qanunvericiliyin təkmilləşməsi, həmçinin məsələlərin məhkəmələrdə daha sürətli və səmərəli həllinin təmin edilməsində özünü göstərməkdədir.

Lakin etiraf etməliyik ki, hələ bu sahədə görüləsi çox iş

var. Məhkəmə sisteminin bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən aparılan islahatların tempinə, islahatlar kursuna hələ də tam adekvat olmasını demək olmur. Ədalət mühakiməsi, qanunların tətbiqində həyata keçirilən səmərəlilik, qərarların sürətliliyi və ədalətliliyi ilə həm də inkişaf edən biznes və sahibkarlıq mühitinin təminatçısı kimi çıxış edir. Bu günlərdə həbs edilən rayon icra hakimiyyəti başçılarından birinin ölkə başçısı tərəfindən şəxsən nəzarətə götürülən əməllərindən biri də ayrı-yarı vətəndaşların torpaqlarını zorla ələ keçirilməsi olmuşdur. Acınacaqlı haldır ki, həmin icra hakimiyyəti başçısının o vətəndaşların torpaqlarını ələ keçirilməsinə məhkəmə qərarları ilə hüquqi don geyindirilməyə çalışılmışdır.

Bu, nə deməkdir? Bu, o deməkdir ki, hələ də bir çox hakimlərimiz var, qanunun aliliyini, konstitusion hüquqların hər şeydən üstün olmasını, mülkiyyət hüquqlarının qorumalı olduqlarını tam dərk edə bilmirlər, öz şəxsi maraqlarını hər şeydən üstün tuturlar.

Bu gün dünyanı saran pandemiyanın planetimiz üçün yaratdığı ən ağırlı problemlərdən biri də iqtisadi çətinliklərdir. Biz xoşbəxt ölkəyik ki, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin uzaqgörən iqtisadi siyasəti nəticəsində ölkəmiz dünyada olan böhranları hiss etmir. Lakin biz yerimizdə də sayə bilmərik. İqtisadiyyatımız, xüsusən də qeyri-neft sektoru inkişaf etməlidir. Bu, ancaq yeni investisiya qoyuluşları ilə mümkün ola bilər. İntestisiya qoyuluşlarının dərinləşməsi yalnız iqtisadi və institusional tədbirlərin görülməsindən asılı deyil. Eyni zamanda, iqtisadi fəaliyyətin iştirakçılarını həm məmur özbaşınalığından, həm də digər qanunsuz fəaliyyətlərdən və ya haqsız rəqabətdən qorumağa imkan verən məhkəmə siste-

minin ədalət mühakiməsini mükəmməl həyata keçirməsindən asılıdır. Hansı halda iqtisadiyyata yeni investisiya qoyuluşları edilir? O halda ki, ölkədə sabitlik olsun, investisiyaların qorunmasına yönəlmiş mükəmməl qanunvericilik bazası, həmin qanunları səmərəli tətbiq edən müstəqil və ədalətli məhkəmə sistemi olsun.

Biz ölkəmizdəki sabitliklə fəxr edirik. İnvestisiya mühitinin yaranmasına və qorunmasına yönəldilmiş mükəmməl qanunvericilik bazamız var. Qalır yalnız bu qanunları səmərəli və ədalətli tətbiq edəcək hakimlərin və məhkəmələrin olması. Bu gün təyin olunan hakimlərdən də ən böyük gözləntilərimiz ümumi məhkəmə sistemimizə qeyd etdiyim istiqamətlərdə töhfə vermələri, dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin apardığı islahatlar kursuna əməli dəstək vermələridir. Mən şəxsən buna inanıram və hesab edirəm ki, yeni seçilən, təyin olunan hakimlər bu işin öhdəsindən layiqincə gələcəkdir və onlara uğurlar arzulayıram. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Vahid Əhmədov. Vahid müəllim, buyurun.

V.Əhmədov. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli millət vəkilləri, bizim bu gün baxdığımız məsələ Azərbaycanın müxtəlif instansiya məhkəmələrinə hakimlərin təyin edilməsi ilə əlaqədardır. Bayaq Əli müəllim burada qeyd elədi, məhkəmə-hüquq sistemində islahatlarla bağlı dövlət başçısının xüsusi fərmanı var. Bununla əlaqədar olaraq müəyyən islahatlar həyata keçirilir. Biz Milli Məclis olaraq bir sıra normativ sənədlərə, qanunlara dəyişiklik etmişik və keçən müddət ərzində bu Məclisdə faktiki olaraq çoxlu hakimlər təyin etmişik.

Hələ mənim yadıma gəlmir ki, hansısa bir hakimdən biz narazı olaq, ya deyək, bu hakim hansısa qərarı düzgün

çıxarmayıb və sair. Amma çox təəssüflər olsun ki, məhkəmə-hüquq sistemində aparılan islahatlar bu gün bizi qane edə bilmir. Bilirik ki, cənab Prezident məhkəmə-hüquq sistemində, xüsusi ilə məhkəmə sistemində hakimlərin əmək haqqının az olmasını nəzərə alaraq, onların əmək haqları haqqında xüsusi sərəncam imzalayıb. Hazırda Ali Məhkəmə sədrinin əmək haqqı Milli Məclis Sədri-nin əmək haqqına bərabər səviyyədədir. Amma bütün bunlara baxmayaraq, məhkəmə sistemindən bizə gələn şikayətlər, – millət vəkili olaraq mən sizə deyim ki, – minlərlə yox, bəlkə on minlərlədir. Yəni insanlar məhkəmə sistemindən çox narazıdırlar.

Azərbaycanda cənab Prezidentin qarşımıza qoyduğu məqsəd, yəni korrupsiyaya, rüşvətə qarşı mübarizədə məhkəmə sisteminin ədalətli olmasından, məhkəmə sisteminin çıxartdığı qərarlardan çox şey asılıdır. Amma çox təəssüflər olsun ki, burada Siyavuş müəllim də qeyd elədi, əmlak, torpaq və digər məsələlərlə əlaqədar, xüsusi ilə bank sistemi ilə bağlı məsələlərdə məhkəmələrin çıxartdığı qərarlarda çox böyük haqsızlıqlar var. Yerli məhkəmələrdən, apellyasiya məhkəmələrindən, Ali Məhkəmədən bizə şikayətlər daxil olur. Bütün bunları bir-birinin üzərinə atmaqla da bu şikayətlər, ədalət çox vaxt öz həllini tapa bilmir. Yəni məhkəmə-hüquq sistemində cənab Prezidentin qarşıya qoyduğu məsələləri əgər biz, doğrudan da, şərəflə həyata keçirmək istəyiriksə, onda Azərbaycanda məhkəmə sistemi tamamilə dəyişməlidir. Ora təmiz, saf insanlar gətirilməlidir, hansı ki, ədalət çərçivəsində, qanuna uyğun olaraq, qərarlar çıxarmalıdırlar. Daha hansısa bir məmurun, icra başçısının göstərişinə uyğun olaraq, qərarlar çıxarmamalıdırlar.

Mən indi təyin olunan hakimlərin əksəriyyətini tanıyı-

ram. Əlaqələrimiz var. Elə hakimlər var ki, doğrudan da, kifayət qədər təcrübəyə malik insanlardır. Çıxartdığı qərarları istər Avropa Məhkəməsi olsun, istərsə də digər məhkəmələrdə sübut etməyə hazırdırlar. Amma bütün məhkəmə sistemi üçün biz, əlbəttə, bunu deyə bilmərik. Amma yenə də təyin edilən hakimlərdən xahişim ondan ibarətdir ki, qərar qəbul edəndə vicdanlarının səsinə qulaq assınlar və vicdanlarına uyğun da qərarlar qəbul etsinlər. Azərbaycan qanunlarına uyğun qərarlar qəbul etsinlər ki, insanlar əziyyət çəkməsinlər.

Bir daha deyirəm, cənab Prezidentin qarşıya qoyduğu məqsəd bir günlük, iki günlük məqsəd deyil. Biz bunu hiss edirik. Heç kimdən asılı olmayaraq, Azərbaycanda korrupsiyaya, rüşvətxorluğa qarşı kifayət qədər, son dərəcə ciddi, istər aşağı, istərsə də yuxarı səviyyədə addımlar atılacaq. Mənim də indiki hakimlərə heç bir etirazım yoxdur. Səs verəcəyəm, amma, xahiş edirəm ki, hakimlər də bizim tövsiyələrimizi nəzərə alsınlar. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Vahid müəllim. Hicran Hüseynova. Hicran xanım, buyurun.

H.Hüseynova. Çox sağ olun, xanım Sədr. Hörmətli həmkarlar, mən də məndən əvvəl çıxış eləyənlərin sözlərinə qoşularaq, təyin olunan bütün namizədləri əvvəlcədən də təbrik edirəm. Onlara bu çətin, amma çox şərəfli işlərində uğurlar arzulayıram. O cümlədən uzun müddət çalışan, işləyən, güclü peşəkar və müəyyən səbəblərə – yaşına görə və ya hansısa digər səbəbdən işdən çıxan hakimlərimizə də minnətdarlığımı bildirirəm. Çünki onlar cəmiyyət üçün çalışmış, bir çoxu da, əlbəttə ki, tanınmış insanlardır.

Hörmətli Əli müəllimin bizə təqdim elədiyi hakim namizədlər sırasında da, Siyavuş müəllimin qeyd elədiyi

kimi, doğrudan da, çox tanınmış insanlar var. Onlar Azərbaycanın maraqlarını uzun müddət beynəlxalq aləmdə müdafiə ediblər, beynəlxalq səhnədə də özlərini doğruladılar, çox güclü təcrübəyə malikdirlər. Ona görə, mən də elə düşünürəm ki, bu namizədlər çox güclü insanlardır və onları ürəkdən təbrik edirəm.

İki məsələyə, əsasən də bizim komitəmizin fəaliyyəti ilə bağlı məsələyə toxunmaq istəyirəm. Bilirsiniz ki, məhkəmələrə ən çox müraciətlər ailə, qadın və uşaq problemləri ilə bağlı olur. Vaxtı ilə gərgin müzakirələrdən sonra, böyük çətinliklə Milli Məclisdə gender bərabərliyi, gender bərabərliyinin təminatları və məişət zorakılığının qarşısının alınması ilə bağlı bu sahədə ən vacib qanunlar qəbul edilib. Bu qəbildən bir çox beynəlxalq konvensiyalara qoşulan Azərbaycan, hər 4 ildən bir hesabat hazırlayanda həmin istiqamətdə hansı dəyişikliklərin olduğunu qeyd etməlidir. Əfsus, beynəlxalq səviyyədə bizə tutulan ən böyük irad odur ki, sizin hakimləriniz niyə bu qanunlardan lazımınca istifadə eləmir. Bu barədə biz dəfələrlə Ədliyyə Nazirliyi ilə də, hörmətli nazirimiz ilə də, Ali Məhkəmə ilə də əlaqə saxlamışıq və nəticədə sonrakı hesabatlarda onların sayı artmağa başladı. Bu səbəbdən yeni seçilən hakimlərə, bizim hörmətli insanlarımıza mən tövsiyə edərdim ki, bax, bu qanunlara bir az daha diqqətlə yanaşsınlar. Ona görə ki, beynəlxalq səviyyədə buna çox böyük diqqət var. Bilirsiniz ki, gender bərabərliyi məsələsi və məişət zorakılığı demək olar, gündəlikdə olan problemlərin içində ən çox diqqət yetirilən məsələlərdir.

İkinci məsələ, hansı ki, biz dəfələrlə qaldırmışıq, hakim qadınların sayı ilə bağlıdır. Əlbəttə, biz başa düşürük ki, bizim hakimlər test sistemi ilə seçilirlər, amma bunların sırasında qadınların sayı yenə də kifayət qədər deyil. İndi

burada hansı işlər görülməlidir, necə olmalıdır, bunları da düşünmək lazımdır. Amma istəyərdik ki, qadın hakimlərin sayı bir az da artsın.

Bağışlayın ki, vaxtınızı alıram, amma üçüncü, çox vacib bir məsələ də var. Belə ki, Ədliyyə Nazirliyinin çox gözəl təşəbbüsü var. Bundan istifadə etmək lazımdır. 2020-ci ilin iyun ayından Azərbaycanda artıq mediasiya şuraları işləməyə başlayacaq. Siyavuş müəllim də toxundu, boşanmaların sayı artır və sair, bax, bu mediasiya şuraların əsas məqsədi bu olacaq ki, xırda bir məsələnin üstündə ailə dağılmasın. Bu istiqamətdə mediasiya şuraları çox güclü fəaliyyət göstərməlidir. Baxmayaraq ki, bu şuralar sərbəst işləyəcək, daha çox bəlkə də icra sistemi ilə işləyəcək, amma mənə belə gəlir, hakimlərin də burada rolu çox vacibdir. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Səməd Seyidov. Səməd müəllim, buyurun.

S.Seyidov. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Çox qısa danışacağam. Təbii, mən bütün deyilən fikirlərlə razıyam, həmkarlarımın fikirlərinə qoşuluram və seçiləcək hakimlərimizə uğurlar arzulayıram.

Sadəcə, bir məqamı qeyd etmək istəyirəm ki, bu gün bizə təqdim olunan namizədlər içərisində, Hicran xanım da bu haqda danışdı, beynəlxalq təcrübəyə malik olan insanlar əksəriyyət təşkil edir. Ona görə ki, bugünkü yanaşmada dövlətçilik və dövlətin beynəlxalq səviyyədə müdafiəsi çox aktualdır və mən çox sevinirəm, bu insanlar içərisində uzun illər Azərbaycanı Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsində sözün əsl mənasında müdafiə edən, Azərbaycanın ən yüksək səviyyədə təmsil edən və Azərbaycanın xeyrinə qəbul olunan sənədlərdə öz dəsti-xətti olan insanlar da var.

Nümunə çəkim, Çingiz Əsgərovu demək olar ki, biz hamımız tanıyırıq, “Çıraqov qardaşları Ermənistanına qarşı” işlə bağlı dəfələrlə adını çəkmişik. Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü nöqtəyi-nəzərdən bu iş artıq beynəlxalq səviyyədə nümunəvi bir iş kimi təqdim olunur və biz həmişə buna istinad edirik. Bax, bu işin müəlliflərindən, bu işə öz töhfəsini verən insanlardan biri də bu gün buradadır. Yaxud da Ramin Qurbanov. O uzun illərdir ki, Ədalət Mühakiməsinin Səmərəliliyi üzrə Avropa Komissiyasında Azərbaycanın nümayəndəsidir. Hazırda həmin qurumun prezidentidir, özü də bu təşkilatın hakimləri məhkəmə sisteminin səmərəliliyini dünyada və Avropada təqdim edən insanlardır. Bu insanların məhkəmələrə gəlişi, bu gün fəaliyyətə başlaması cənab Prezidentin islahatlarının fəlsəfəsindən irəli gəlir ki, dövlətçilik, peşəkarlıq və beynəlxalq səviyyə, bu üç amil bir-biri ilə uzlaşsın. Ona görə mən hamıya uğurlar arzulayıram. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Səməd müəllim. Kifayət qədər müzakirə etdik. Hörmətli həmkarlar, indi isə xahiş edirəm, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında Milli Məclisin qərarının qəbul edilməsinə münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.47 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. 18 deputat lehinə səs vermişdir, əleyhinə

yoxdur, 1 nəfər bitərəf qalmışdır.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qərar qəbul edildi.

Mən yeni təyin olunan hakimləri təbrik edirəm.

Bu, bizim 1-ci məsələmiz idi, çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, 2-ci məsələ ilə bağlı Bakı Apellyasiya Məhkəməsi hakimlərinin təyin edilməsi haqqında qərar layihəsinə səs verək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.48 dəq.)
Lehinə	93
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	93
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, buyurun məlumat verin.

Ş.Şabanov. 18 deputat lehinə səs vermişdir, əleyhinə yoxdur, 1 nəfər bitərəf qalıb.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qərar qəbul edildi.

Yeni hakimləri təbrik edirik.

Nəhayət, hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, 3-cü məsələyə, yəni bir sıra məhkəmələrin hakimlərinin vəzifədən azad edilməsi haqqında qərar layihəsinin qəbul edilməsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 11.49 dəq.)
Lehinə	93
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	94
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. 18 deputat lehinə səs vermişdir, əleyhinə yoxdur, 1 nəfər bitərəf qalıb.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə hörmətli həmkarlar, biz gündəliyimizin növbəti məsələlərinə keçəcəyik və gündəliyi müzakirə edəcəyik. Əvvəlcə, icazə verin, bir neçə fikrimi sizinlə bölüşüm.

Hörmətli millət vəkilləri, bildiyiniz kimi, dünən Qoşulmama Hərəkatının Təmas Qrupunun videokonfrans formatında koronavirusla mübarizəyə həsr olunmuş “COVID-19-a qarşı birlikdəyik” mövzusunda zirvə görüşü keçirilib. 40-dan çox üzv ölkənin dövlət və hökumət başçılarının, həmçinin nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların rəhbərlərinin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin təşəbbüsünə dəstək verməsi və zirvə görüşünə qatılması bir daha Azərbaycanın və onun liderinin beynəlxalq nüfuzunun çox yüksək olduğunu göstərir.

Qeyd etmək istəyirəm ki, pandemiya şəraitində ölkələr və beynəlxalq təşkilatlar arasında həmrəylik və əməkdaşlıq böyük önəm daşıyır. Bu global bəlanın yayılmasının qarşısının alınması və onun fəsadlarının aradan qaldırılması Qoşulmama Hərəkatına üzv olan dövlətlərin də qarşısında duran ən mühüm vəzifələrdən biridir. Ona görə də hesab edirəm ki, möhtərəm Prezidentimizin təşəbbüsü ilə belə bir zirvə görüşünün keçirilməsi koronavirus pandemiyasına qarşı mübarizədə həmrəylik baxımından çox vacibdir və bütün dövlətlərin səylərinin birləşdirilməsinə daha bir çağırışdır. Əminliklə demək olar ki, Azərbaycan öz təşəbbüsləri ilə global əməkdaşlıq üçün mühüm platforma və körpü yaradır. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

İndi isə Fazil Mustafa. Buyurun, Fazil müəllim.

F.Mustafa. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkil-ləri! Ölkəmizdə çox ciddi, həyati əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verir. Əvvəllər də ölkədə Baş prokuror, icra başçısı təyin olunurdu, amma onlara Prezidentin hansı tapşırıqlar verdiyini cəmiyyət indiki kimi əyani formada izləyə bilməsə də, təbii ki, eyni tapşırıqlar o vaxt da verilirdi. Bu istiqamətdə ölkə Prezidentinin taktikası vətəndaşı, əhalini yeni dəyişikliklər prosesinə qoşmağın bir üsuludur. Yəni artıq mesaj verir ki, mən Baş prokurora hansı tapşırığı verdim, icra başçısına hansı tapşırığı verdim və ondan nə tələb edəcəyini bil. Bu, vətəndaş fəallığının yeni bir formasıdır və bu forma da, hesab edirəm ki, vətəndaş tərəfindən doğru anlaşılaraq istifadə olunmalıdır.

Bu yaxınlarda həbs olunan icra başçısı və başqa həbs olunan icra başçıları ilə bağlı məsələlər ortaya çıxanda nəyi müşahidə etdik? İndi yardımların yeyilməsi, kor-rupsiya, rüşvət, bunlar cəmiyyətimizdə bir az adiləşmiş məsələlərə çevrilib. Amma burada vahiməli məsələ bilir-sinizmi nə idi? 150-yə yaxın sahibkarın əlindən torpaq qol gücünə deyil, məhkəmə yolu ilə, məhkəmə qərarı ilə alınmışdı. Demək, hər rayonda siz 150 demirəm, 100 belə xarakterli əmələ baxsanız, onda görərsiniz ki, Azərbaycanda əgər sahibkar, vətəndaş hələ də ayaqda qala bilibsə, buna şükürlə baxmaq lazımdır. Son vaxtlar bizim cəmi-yətdə sovet nostalgiyası, bilirsiniz, niyə yaranır? O vaxt insanlar düşünürdülər ki, hər bir məhkəmə instansiyasının bir sonu var – SSRİ Ali Məhkəməsi, onun plenumu, harada isə əyalətdə qəbul olunan qərarı düzəldəcəkdilər. Yoxsa, insanlar 1945-ci ilin donmuş ətini 1980-ci ildə talonla yediyinə görə, fikir azadlığının boğulmasına görə xoşbəxt deyildi. O nostalgiya ədalət mühakiməsinə olan ümidlə bağlı idi.

Biz bu ədalət mexanizmini mütləq cəmiyyətə qaytarmalıyıq. Bunun üçün də bütün islahatların başında məhkəmə islahatı gəlir. Hakimlərin, bütün sistemin başında olan adamların müəyyən dərəcədə bu islahata cavab verən xarakterə sahib olması olduqca vacibdir. Əgər bu olmayacaqsa, digər sahələrdəki dəyişikliklər istənilən səmərəni verməyəcək. Ona görə də, mənəcə, bu gün təyin olunan hakimlərin də məsələsində biz bu faktora diqqət yetirməliyik. Məhkəmələrdə şəxsiyyətli, savadlı hakimlərimiz çoxdur, beynəlxalq arenaya çıxan hakimlərimiz çoxdur, amma müstəqil hakimlərimizin, müstəqil xarakterlə qərar verən hakimlərimizin sayı çox azdır. Bu nüansa, mənəcə, diqqət yetirməyimiz olduqca vacibdir. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Musa Qasımlı, buyurun.

M.Qasımlı. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Bir neçə məsələ barəsində tezis şəklində öz mülahizələrimi bildirmək istəyirəm. Birincisi, məlum olduğu kimi, koronavirus pandemiyasının dünyada yaratdığı ağır şəraitdən az itki ilə çıxan və pandemiyadan sonrakı mərhələ üçün uyğun tədbirləri alan, dünyaya örnək olan dövlət cənab Prezidentimizin rəhbərliyi altında Azərbaycan Respublikası dövləti oldu. Həm əhalinin sağlamlığı qorundu, həm sosial məsələlər üçün vacib addımlar atıldı, həm də iqtisadiyyatın gələcək inkişafı üçün konkret planlar müəyyənləşdirildi. Həmçinin cənab Prezidentimiz bu dəfə də təkcə ölkə tarixində deyil, eyni zamanda, beynəlxalq münasibətlər, dünya tarixində daha bir ilkə imza atdı. Azərbaycanın sədrliyi ilə Qoşulmama Hərəkatına daxil olan ölkələrin video konfrans formasında keçirilən zirvə görüşü bir daha göstərdi ki, ölkəmizin təcrübəsindən öyrəniləsi çox şey var.

İkincisi, ölkəmiz üçün ağır sınaq şəraitində özlərinin iyrənc hərəkətləri ilə dövlətin nüfuzuna bilərəkdən və ya naşılıqdan xələl gətirən bəzi vəzifəli şəxslərin hərəkətlərinə qarşı dövlət qurumlarının atdığı addımlar bəyənilir və bu iş davam etdirilməlidir. Digər icra başçıları, nazirlər və məmurlar da bundan dərs almalıdırlar.

Üçüncüsü, yaranmış şəraitdən həm ölkə daxilində, həm də xaricdə oturub siyasi alver məqsədi ilə istifadə edənlər ölkə və dünya səviyyəsində dövlətimizin gördüyü tədbirləri, yardım kompaniyasını heç bir əsas olmadan gözdən düşürərək, bütövlükdə, hakimiyyətin üzərinə ləkə yaxmağa çalışanlar, öz şəxsi maraqları və haqq-hesabları naminə dövlətin ümumi siyasətinin üstünə kölgə salanlar bilməlidirlər ki, Azərbaycanda dövlət hər şeyi görür, qədimdə deyərdilər “dövlət eşidir”, amma indi dövlət həm eşidir, həm görür, həm yazır, həm də şəklini çəkir. Hesab edirəm, dövlət orqanlarının üzərinə qətiyyənlə kölgə salmaq olmaz və birmənalı şəkildə bildirmək istəyirəm ki, yardım kompaniyasının şəffaf, ədalətli, halallıqla təşkil edildiyi rayonlardan biri də Yardımlıdır və buna görə seçicilərim adından Mehriban xanım Əliyevaya dərin təşəkkürümü bildirirəm. Həm Heydər Əliyev Fondu, həm də Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası, icra hakimiyyəti və digər qurumlar tərəfindən yardımlar edilib və yardımlar konkret olaraq hər bir ünvana çatdırılıb. Dövlət...

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Razi Nurullayev, buyurun.

R.Nurullayev. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkili! Mən bu parlamentdə müstəqil deputat kimi təmsil olunuram, amma partiya sədriyəm. 2015-ci ildə AXCP-nin etimad qurultayında sədr seçilmişəm. Düz 5 ildir, partiya sədriyəm, müavinlərimdən bir neçəsi demək olar ki, hər gün mətbuatda çıxış edir və sosial şəbəkələrdə də söz

sahibidirlər. Partiyanın dəyərli simaları, qocaman siyasətçiləri var. O, strukturlaşib, 5 ildə nəinki ayaq üstündə dayanmağı bacarıb, həm də 2018-ci il prezident seçkilərində öz namizədi ilə çıxış edib, indi isə parlamentdə təmsil olunur.

Açığı, AXCP adına iddia edən Əli Kərimli danışıqlara dəvət olunanda sevindim ki, AXCP məsələsinə də son qoyular. O da müdrik siyasətçi olmaq yolunu seçər. O isə özünü yüksək tutdu, danışıqlardan imtina etdi və artıq bir siyasətçi kimi də önəmini itirib. Belə çıxır ki, o siyasətlə məşğul olmaq istəmir. Çünki siyasət danışıqlar, güzəşt, bəzən bir neçə addım geri çəkilmə, bəzən bir neçə aylıq gözlərdən uzaq olma tələb edir. Siyasətin heç bir əhəmiyyəti qaydası onun üçün əhəmiyyət kəsb etmir. Kor tutduğunu buraxmayan kimi, o da mənasız iddialarından əl çəkmir və yanındakıları da sonu görünməyən uçuruma sürükləyir.

Deyir ki, mən Prezident İlham Əliyevlə danışıqlar aparmalıyam. Axı, bu, absurd iddiadır. Prezident səninlə görüşsə, onda gərək bütün partiya sədrləri ilə də görüşsə. Onun digər partiya sədrlərindən özəlliyi nədir ki?! Prezident hər həftə yeni təşəbbüslər göstərir və dünya ölkələrinin dövlət başçılarını bir araya gətirib vacib məsələləri müzakirə edir və bunun üçün onun stimulu var. Prezidentin onunla görüşmək stimulu nə ola bilər ki? Bu cür mənasız iddialar partiyanın özünü də çox çətin bir vəziyyətə salır.

Mən AXCP-nin qeydiyyatdan alınmasını, bu məsələyə son qoyulmasını tələb edirəm. Artıq parlamentdə rəsmi olaraq partiya sədri kimi təmsil olunmaq istəyirəm. Bu, mənim də, partiyada olan üzvlərin də haqqıdır, onun üçün də bu məsələyə tezliklə nöqtə qoyulmasının haqqım olduğunu bildirmək zərurətini görürəm. Siyasi partiya

kimi seçicilər, vətəndaşlar və dövlətçilik üçün daha səmərəli fəaliyyət göstərə biləcəyimi bildirmək istəyirəm. Xahiş edirəm ki, bu məsələdə Siz də, xanım Sədr, mümkün dərəcədə müəyyən köməkliyinizi göstərəsiniz. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Azay Quliyev. Azay müəllim, buyurun.

A.Quliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar! Mən bu gün ictimaiyyət, ümumiyyətlə, cəmiyyət üçün aktual olan bir məsələyə toxunmaq istəyirəm: ictimai nəzarət və onun hazırkı tətbiqinin vəziyyəti haqqında.

Bilirsiniz, cənab Prezident müxtəlif tədbirlərdə, xüsusilə VI çağırış Milli Məclisin ilk iclasında etdiyi çıxışda ictimai nəzarətin önəmini bir daha xatırlatdı və dəfələrlə vurğuladı ki, doğrudan da, bu gün vətəndaşların, ayrı-ayrı vətəndaş cəmiyyəti institutlarının ictimai nəzarət prosesində yaxından iştirakı vacibdir, önəmlidir və bu dövlətin və bütövlükdə, cəmiyyətin mənafeyinə xidmət edir. Ancaq təəssüflər olsun ki, bu gün biz ictimai nəzarətin arzu olunan səviyyədə həyata keçirilməsi haqqında geniş danışa bilmirik. Baxmayaraq ki, bizim 2013-cü ildə qəbul etdiyimiz “İctimai iştirakçılıq haqqında” Qanunumuz var və bu qanunun tələbinə əsasən mərkəzi və yerli icra hakimiyyətləri orqanlarında ictimai şuralar yaradılmalıdır və ictimai şuraların əsas funksiyası həmin qurumların fəaliyyətinə ictimai nəzarəti həyata keçirməkdən ibarət olmalıdır. Ancaq bugünkü statistikaya baxsaq, görürük ki, 33 mərkəzi icra hakimiyyəti orqanından yalnız 11-də belə bir qurum yaradılıb. Yerli icra hakimiyyəti orqanlarında isə vəziyyət, ümumiyyətlə, yaxşı deyil. 80-ə yaxın yerli icra hakimiyyəti orqanından yalnız 5-də belə bir şura

fəaliyyət göstərir və düşünürəm, bugünkü vəziyyət həm də ona görə bu qədər arzulanan deyil ki, burada vətəndaşlar, ayrı-ayrı qurumlar dediyim dövlət qurumlarının fəaliyyətinə şəffaf şəkildə nəzarət edə bilmirlər. Nəticədə isə şəffaflıq və ya real hesabatlılıq arxa plana keçir, problemlərin qabaqcadan önləmək mümkün olmur və gördüyümüz kimi, 4 rayonun icra başçısının timsalında belə bir acınacaqlı və biabırçı vəziyyət yaranır. Buna görə də, mən düşünürəm ki, bu gün aidiyyəti dövlət qurumları ictimai şuraların yaradılmasında çox maraqlı olmalıdır.

Digər bir məsələ isə ictimai şuraların fəaliyyəti ilə bağlıdır. Təəssüf ki, bir sıra ictimai şuralar formal olaraq yaradılır. Sanki həmin təşkilatlara tabe bir qurum kimi, yəni mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının alt qurumu kimi fəaliyyət göstərir. Bu da, hesab edirəm ki, onların fəaliyyətinin səmərəliliyinə mənfi təsir edir. Digər bir tərəfdən, bu gün bir sıra nazirliklər ictimai şuraların üzvlərinə qrant verirlər. Mən hesab edirəm ki, bu, maraqların toqquşması baxımından düzgün deyil və qrant alan qeyri-hökumət təşkilatı, əlbəttə ki, həmin qurumun rəhbərliyindən, yaxud da təmsilçilərindən asılı vəziyyətə düşəcək.

Digər bir narahatedici məsələ ondan ibarətdir ki, bu gün bir neçəsi istisna olmaqla ictimai şuralar hesabat təqdim edirlər, amma hər hansı bir ictimai müzakirə, yaxud dinləmələr keçirmirlər. Mənə belə gəlir ki, ictimai şuralar bu baxımdan da fəaliyyətini doğru qurmalı və təkmilləşdirməlidirlər.

Nəhayət, ictimai şuralarda keçirilən seçkilər şəffaf, rəqabətli olmalıdır ki, ora, doğrudan da, peşəkar və öz işini bilən müstəqil şəxslər seçilsinlər. Diqqətiniz üçün təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Sabir Rüstəmخانlı, buyurun.

S.Rüstəmxanlı. Hörmətli Sədr, hörmətli Məclis! Bu gün burada Azərbaycana qarşı bəzi beynəlxalq qurumların ədalətsiz davranışından və ölkəmizin hüquqlarının beynəlxalq səviyyədə bəzən müdafiə olunmamasından danışıldı. Təbii ki, mən də eyni mövqeyi müdafiə edirəm, amma indiki pandemiya şəraitində miqrant hərəkəti, miqrasiya prosesləri, insanların ölkədən-ölkəyə keçməsi kimi məsələlər bəzi təşkilatlarımızdan çeviklik tələb edir.

Mən bu gün bizim bəzi xarici ölkələrdəki səfirliklərimizin və konsulluqlarımızın işi haqqında qısaca danışmaq istəyirəm. Çünki mən Dünya Azərbaycanlıları Konqresinin həmsədri kimi uzun illər bu sahəni müşahidə edirəm, hətta bir hesabat da hazırlamışıq. Təəssüf ki, müxtəlif səbəblərdən bizim iş, təhsil dalınca xaricə gedən insanlarımızı qorumalı, yardım etməli olan səfirliklərimiz bu cəhətdən yardımçıdan daha çox bəzən maneə törədən bir təşkilata çevrilirlər. Çünki onlardan konsulluqlarda, ya konsulların təcrübəsizliyindən, ya da bilərəkdən artıq sənəd tələb olunur ki, nəticədə pasport, şəxsiyyət vəsiqəsi, vətənə qayıtmaqla bağlı bir sıra problemlərlə üzləşirlər. Ona görə də konsulluqların saytlarında Azərbaycanın bu sahəyə aid olan qanunları dəqiq yerləşdirilməlidir ki, vətəndaş ondan istifadə edə bilsin.

İndi mümkün olsa, bizim Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsində həmin hesabatı təqdim edəcəyəm. İmkan daxilində biz onu müzakirə edərik. Başqa səfirliklər bir iş üçün 3 gün, bizimkilər 5 gün vaxt ayırır. Yaxud vətəndaşlıq məsələsinin həlli üçün Rusiya, Gürcüstan, Ukrayna səfirliyi 6 ay vaxt ayırır, Azərbaycan buna 1 ilə cavab verir. Biz öz vətəndaşımızın seçki hüququnu təmin etməliyik. Prezident seçkilərində xaricdə 13 min azərbaycanlı səs verib. Azərbaycandan

xaricdə ən azı milyon yarım, 2 milyona yaxın azərbaycanlı yaşayır. Bəs, bunların hüquqları?

Nəhayət, burada Musa Qasımlı Yardımlı məsələsinə toxundu. Son vaxtlar mən Yardımlıda yardım məsələsinin qeyri-obyektiv aparılması ilə bağlı mətbuatda çıxış etmişəm. Mən 1 ayda Yardımlı camaatının mətbuatdakı, sosial mediadakı harayına əsaslanıb bu sözü demişəm. Görünür Musa Qasımlı icra başçısının adından danışır. Onun seçicilərdən xəbəri yoxdur. Getsin Daşkənd kəndini, Dəlləkli kəndini gəzsin, görsün camaat...

Sədrlik edən. Sağ olun. Sahib Alıyev. Sahib müəllim, buyurun.

S.Alıyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr, dəyərli həmkarlar! Mən cənab Prezidentin təşəbbüsü və sədrliyi ilə Qoşulmama Hərəkatının Təmas Qrupunun onlayn keçirilən görüşünə toxunacağam. Bu görüş bir daha təsdiqlədi ki, dövlətlərin böyüklüyü, onların insan resursları, iqtisadi potensialı, hərbi qüdrəti ilə deyil, həm də həmin dövləti idarə edən adamın kimliyi ilə ölçülür. Bu baxımdan, Azərbaycan böyük, eyni zamanda, örnək dövlət olduğunu ortaya qoydu.

Baxın, biz bir tərəfdə super güclərin timsalında görürük ki, onlar əl-ələ, birgə bu pandemiya qarşı mübarizə aparmaq əvəzinə, bəzən xudbinliyə qapılırlar, bir-birinə qarşı informasiya savaşı, ticarət savaşı, çox təəssüf ki, bəzi hallarda isə yeni xaosa yol açacaq məhkəmə savaşına başlayıblar. Azərbaycan isə öz timsalında regionda İran və Gürcüstana həm maliyyə, həm də tibbi material cəhətdən yardım göstərməklə, Türk Şurasının üzvü olan dövlətlərə maliyyə, informasiya və tibbi dəstək verməklə, Avropanın bir sıra ölkələrinə, eyni zamanda, Afrika, Asiya və Latın Amerikasının kasıb ölkələrinə eyni köməyi etməklə bir

daha öz böyüklüyünü ortaya qoyur. Bu, ölkənin müsbət imici ilə yanaşı, yumşaq güc potensialının formalaşmasında mühüm rol oynayır. Əgər biz nəzərə alsaq, Fransanın bəzi qurumlarının Dağlıq Qarabağdakı qondarma rejimlə bağlılıqları o qanunsuz anlaşmalar həmin ölkənin məhkəməsi tərəfindən necə çox qısa bir zamanda ləğv edildi və əgər biz xatırlasaq ki, cənab Prezidentin İtaliyaya son səfəri hələ də erməni siyasi və ekspert çevrəsinin gündəmindədir – bütün bu məsələlər sadəcə, Azərbaycanın regionda oynadığı rola dayanmır, həm də Azərbaycanın yumşaq güc potensialından hörmətli Birinci vitse-prezidentimizin timsalında çox uğurla faydalanmasına dayanır. Məhz Azərbaycan–İtaliya əlaqələrinin bugünkü səviyyəsi həm də Vatikandakı katakombaların təmiri ilə bağlıdır. Məhz burada İslam mədəniyyəti salonunun təmirində və Azərbaycan mədəniyyətinin Fransada təbliğində Heydər Əliyev Fondunun oynadığı rolla bağlıdır. Yəni deməyim budur ki, bu yumşaq...

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Elman Nəsirov, buyurun.

E.Nəsirov. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri, hörmətli media nümayəndələri! Mən çıxışımı möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin çox məşhur bir ifadəsi ilə başlamaq istəyirəm. O söyləyir ki, “Azərbaycan dünya miqyasında elə də böyük dövlət deyil, amma bizim sözüümüzün mənası və çəkisi böyükdür”.

Fikir verirsiniz!? Cənab Prezident “Azərbaycan kiçik dövlətdir” ifadəsi işlətmir. “Azərbaycan böyük dövlət deyil” deyir. Son 2 ayda, aprel ayının 10-da və eyni zamanda, dünən biz onun şahidi olduq ki, yeni şəraitdə, pandemiya dövründə də Azərbaycan dövləti, onun siyasi lideri, sözün əsl mənasında, “Azərbaycan” sözünün dünyada nə qədər böyük çəkiyə və gücə malik olduğunu bir

daha təsdiqlədi. Aprel ayının 10-da bu pandemiya şəraitində ilk dəfə məhz cənab İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Türk Şurasının dövlət və hökumət başçıları səviyyəsində zirvə görüşü keçirildi və bu qlobal bəlaya qarşı mübarizə prosesində və milli səviyyədə hansı nailiyyətlər var və necə edək ki, onu biz paylaşaq, bir-birimizə çatdıraq və həmrəylik nümayiş etdirək suallarına cavab axtarıldı.

Eyni zamanda, dünən Azərbaycan yenidən dünyanı təəccübləndirdi. BMT-nin üzv ölkələrinin üçdə ikisini Azərbaycan Prezidenti yeni texnologiyalar hesabına bir yerə topladı. Eyni zamanda, təmas qrupunun yaradılması ideyası məhz cənab Prezidentin ideyasıdır. Məqsəd odur ki, həm Avropa, həm Asiya, həm Afrika, həm də Latin Amerikasını ölkələri təmas qrupunda təmsil olunsun və bu bəlaya, pandemiya qarşı mübarizədə biz milli, regional və qlobal səviyyədə mübarizə apara bilək. Eyni zamanda, dövlətimizin başçısı bu addımı ilə bu ağır şəraitdə xalqlar və dövlətlər arasında, sözün əsl mənasında, bir körpünün əsasını qoydu ki, bu da olduqca əhəmiyyətli bir məsələdir.

Eyni zamanda, hesab edirəm ki, illər keçəcək yəqin ki, bu pandemiya dövrünü tez-tez yada salacaqlar. Yada salanda “kimlər o zaman özünü necə apardı?” məsələsi çox böyük aktuallıq kəsb edən məsələ olacaq. Məlum olacaq ki, elə də böyük olmayan, amma dünyada sözünün çəkisi böyük olan Azərbaycan dövləti ən böhranlı məqamlarda özünü davranış tərzini nümayiş etdirən böyük dövlət kimi aparmağı bacarır. Onun lideri də məhz böyük dövlətlərin lideri kimi davranış nümayiş etdirir. Bu, olduqca sevindiricidir və hesab edirəm ki, məhz atılan bu addımlar sayəsində Azərbaycanın beynəlxalq aləmdəki yeri, çəkisi, mövqeyi daha da möhkəmlənmiş oldu. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Əli Məsimli, Əli müəllim, buyurun.

Ə.Məsimli. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Azərbaycan Prezidentinin tapşırığı ilə hazırlanan 4 əsas blok üzrə paketlərdən biri də bank sektoruna aiddir və əsas məqsəd də bilavasitə maliyyə sektorunda insanlara, sahibkarlara dəstək vermək, bunun əsasında isə pandemiyanın maliyyə bazarına təsirini minimuma endirməkdir. 25 aprel tarixli bu qərarın təhlili göstərir ki, orada qeyd olunan kifayət qədər sanballı məqamlarla yanaşı, çatışmayan cəhətlər də var. Bu istiqamətdə bizə olan müraciətlər göstərir ki, bunun təkmilləşdirilməsinə ehtiyac var.

Həmin müraciətlərdən birini qeyd etmək istəyirəm. Çox səliqə ilə ipoteka kreditlərini ödəyən, ayda 760 manat ödəniş verən bir adama indi obyektivi işləmir deyə, təbii ki, bir neçə aylıq möhlət verilməsinə ehtiyac var. Həmin Mərkəzi Bankın sənədlərində də bu güzəşt nəzərdə tutulub. Amma o, banka gedir bankda qeyd olunur ki, biz sizə heç bir güzəşt edə bilmərik. Əvəzində həmin insanlar bildirirlər ki, dövlətin xüsusi qərarı var. Bankdan bildirirlər ki, dövlətin qərarı var, amma biz sizə belə bir güzəşt edə bilərik ki, siz ipotekanı 10 illik almışsınızsa, onu 10 il 1 aya çevirə bilərik və 10 ildən sonra əgər siz həmin o bir ayın faizlərini ödəməsəniz, sizə sanksiya tətbiq edilməyəcək. Bu, kömək yox, sadəcə, həmin vətəndaşları yola vermək, ümumiyyətlə, Mərkəzi Bankın kommertiya banklarına verdiyi həmin tövsiyələri yerinə yetirməməsi deməkdir. Ona görə də, keçən dəfə təkliflər vermişdik. Bunu qeyd etmək istəyirik ki, tövsiyə ilə iş keçməyəcək.

Ona görə də əgər biz istəmirik ki, yenə də 2016-cı ildən 2019-cu ilin ortalarına qədər olan proseslər, yəni problemlili kreditlər qırımızı xətti keçib gəlib haradasa bir

ilin ərzində 2020-ci ildə 2019-cu ilə nisbətən 9 faizdən təqribən 12–15 faizə çatmasın, məhkəmələr bilavasitə problemlə kreditlərlə yüklənməsin, insanlar da bundan əziyyət çəkməsin, onda həmin sənədin təkmilləşdirilməsinə ehtiyac var. Ona görə də tövsiyə ilə iş keçməyəcək. Biz təklif edirik ki, həmin tövsiyələrin əvəzinə verilən güzəştlərin maliyyə tutumu 3 yerə bölünsün, risklər 3 yerə bölünsün. Bir hissəsini dövlət, bir hissəsini Mərkəzi Bank, bir hissəsini isə kommersiya bankları öz üzərinə götürsün. Beləliklə də, həm ipoteka bankları kreditlərinə, həm də istehlak kreditlərinə ən azı 3 aya qədər möhlət verilsin. Həmin...

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, bizim 10 dəqiqəmiz var və bundan sonra 3 nəfər deputat çıxış edəcək. Siyavuş Novruzov. Siyavuş müəllim, buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli deputatlar. Burada, Sahibə xanım, Siz də başlanğıcda keçirilən toplantı haqqında fikirlərinizi bildirdiniz. Mən də o fikirlərə qoşuluram. Bir fikri qeyd etmək istəyirəm ki, ölkənin böyüklüyü, kiçikliyi yoxdur. Ölkənin rəhbərinin böyüklüyü var. Böyük rəhbər ölkəni böyük kimi təqdim edir, kiçik rəhbər böyük ölkə olsa da, o ölkəni kiçik kimi təqdim edir. Biz bunun şahidiyik, görürük ki, Azərbaycan Prezidenti bu gün regional siyasətçi yox, dünya siyasətinə təsir edən böyük siyasətçilərdən biridir və atdığı addımlar da bunun hər bir işinə adekvat olaraq həyata keçirilir. Mən misal göstərə bilərəm. Ən yaxın çərçivədə olan MDB ölkələri hələ bu günə qədər yığışb xəstəliklə, epidemiya ilə bağlı, – halbuki, bir-birinə qonşudur, sərhəddir, bir yerdə 70 ildən artıq yaşayıblar, fəaliyyət göstəriblər, – bir qərar qəbul edib bir-birinə dəstək vermək, kömək etmək, addım atmaq məqsədi hələ ortada yoxdur. Çünki təş-

kilatçı, təşkil edən, qlobal düşünən yoxdur. Bundan istifadə etməyi düşüncələr var, amma bir-birinə kömək məqsədi ilə istifadə edən yoxdur. Yəni bununla bağlı Azərbaycan Prezidenti kifayət qədər addımlar atır və biz, hamımız da onu dəstəkləyirik.

İkinci bir məsələ. Hörmətli Fazil müəllim burada icra başçıları ilə bağlı fikir söylədi. Mən hesab edirəm ki, o rayonlarda hüquq mühafizə orqanlarının rəhbərləri də məsuliyyət daşıyır. Ya yazıb indiyə qədər məlumat verməli idi, əgər veribsə, niyə onların rəhbərləri təqdimatı Prezidentə çatdırmayıb? Yazmayıbsa, onlar da icra başçısı ilə eyni vəziyyətdə günahlandırılmalıdır və cəzalandırılmalıdır.

Üçüncü bir məsələyə toxunmaq istəyirəm. Burada hörmətli Razi müəllim bir məsələyə toxundu. Mən onun bütün fikirləri ilə razıyam. Biri ilə razı deyiləm. Deyir, “Əli Kərimli bir siyasətçi kimi”. Əli Kərimli siyasi alverçidir, siyasətçi deyil. Bunun işi siyasi alverlə məşğul olmaqdır. Onun işi odur ki, xaricə, başqa-başqa erməni-pərəst qüvvələrlə, erməni dairələri, erməni lobbisi ilə alverə girsin, ölkəsinə qarşı qarayaxma kampaniyası apar-sın. O gəlib hansı fikri söyləyə bilər, onda hansı dəyərli ideya var ki, dialoqda iştirak etsin?! Yaxud ona hansı bir ölkənin səfiri göstəriş versə, belə göstəriş alsın, hamıdan birinci gələcək, çünki o, Azərbaycanda öz partiyasının ideyası ilə, siyasəti ilə yox, xaricdə oturan ağalarının tapşırığı ilə hərəkət edir, addımlar atır. Azərbaycanı istəməyən qüvvələrin tapşırığı ilə oturub-durur. Ona görə də buna, belə tip adamlara siyasətçi demək olmaz. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Qənirə Paşayeva. Buyurun, Qənirə xanım.

Q.Paşayeva. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlarım, mətbuat və media nümayəndələri! Hörmətli Sədr, mən ötən gün eşitmə və danışma qabiliyyəti olmayan və ya çox zəif olan bir qrup insanın ailə üzvlərinin onlayn müraciətlərini dinlədim. Onlar müraciətlərinin, onları narahat edən məsələ və problemlərin Milli Məclisdə səsləndirilməsini istədilər və həlli istiqamətində də Milli Məclisdən dəstək gözlədiklərini vurğuladılar. Söhbət ondan gedir ki, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının rəqəmlərində də eşitmə və danışma qabiliyyəti olmayan və ya çox zəif olan insanların sayının artması xüsusi vurğulanır.

Bu insanların telekanalların hazırladığı informasiya proqramlarında və bir sıra vacib maarifləndirici, sosial və mədəni proqramlarda nəzərə alınmaması çox ciddi problem kimi qiymətləndirilir. Televiziyalar ən çox baxılan media vasitəsidir. Demək olar ki, insanların əksəriyyəti ölkə və dünya mediasında baş verən hadisələr haqqında informasiyanı televiziya kanallarının hazırladığı xəbərlər proqramına baxaraq əldə edirlər. Ona görə də eşitmə və danışma qabiliyyəti olmayan insanların, xüsusi ilə də televiziya kanallarında yayımlanan verilişlərdə nəzərə alınması çox önəmlidir. Təbii ki, bütün verilişlərdə bunu etmək çox çətin məsələdir. Amma ən azından informasiya, maarifləndirici, bir sıra sosial və mədəni proqramlarda xüsusi tərcümədən istifadə edilməsi vacibdir.

Doğrudur, bəzi telekanallarda yayımlanan informasiya proqramlarında subtitrlərdən istifadə olunur. Subtitr eşitmə və danışma qabiliyyəti olmayan şəxslərin xəbərləri başa düşməsinə yardımçı olur. Amma subtitrlər çox sürətlə verilir, onu oxuyub çatdırmaq çox vaxt mümkün olmur. Eyni zamanda, subtitrlərlə oxumaqla xəbərləri başa düşmək olmur. Çünki onlar əksər hallarda başlıq for-

masında təqdim olunur. Ona görə mən o insanların müraciətini bir daha buradan səsləndirərək özəlliklə dövlət büdcəsindən maliyyələşən dövlət televiziyaımıza, dövlətin dəstəyi ilə cəmiyyətin maarifləndirilməsi missiyasını bir vəzifə olaraq üzərinə düşən İctimai televiziya və digər özəl kanallarımıza da müraciət edirəm ki, bu insanların səsini dinləyək və onların bu istiqamətdə hüquqlarının bərpasına yardımçı olaq. Onlar da bu informasiyaları, məlumatları geniş şəkildə ala bilsinlər və cəmiyyətə inteqrasiya etsinlər.

Doğrudur, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən “SurdoTV.az” portalı yaradılıb. Amma bu, həmin insanlara televiziya kimi geniş imkanlar təqdim etmir. Bu məsələnin qaldırılmasını, bu məsələyə diqqət yetirilməsini burada Milli Məclisdən də xahiş edirik. İnanırıq ki, onların müraciətləri yaxın zamanda həllini tapacaq. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Sonuncu çıxış. Zahid Oruc. Zahid müəllim, buyurun.

Z.Oruc. Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Prezident İlham Əliyevin yeni Baş prokuror təyin edərkən verdiyi tapşırıqlarda Biləsuvar İcra Hakimiyyəti başçısının qanunsuz əməllərinə ayrıca yer ayırması zamanı xüsusi bir tezisə toxundu, onu olduğu kimi səsləndirmək istəyirəm. Sitat: “Dünya liderlərinin bir çoxu qeyd edir ki, pandemiya müharibədir. Bəli, mən bu tezisə razıyam. Əgər indiki şəraitdə bunlar özlərini belə aparırsa, daha ağır vəziyyətdə nə edəcəklər? Bunun bir adı var – vicdansızlıq və xəyanət”.

İndi biz bir sualın üzərində düşünməliyik. 30 ildən çoxdur ki, Azərbaycan müharibə şəraitində yaşayır. Bir gün Prezident hərbi yolla torpaqlarımızın azad edilməsi

qərarını verərsə, dövlətin və xalqın əmlakını mənimsəyənlərin əməllərinə son qoyacağına zəmanət varmı? Son 2 ay sübut etdi ki, yoxdur. Ona görə də istər icra hakimiyyətinin rəhbəri, istərsə də başqa bir vəzifə adamının qanunsuz əməllərinə yalnız korrupsiya hüquqpozmaları çərçivəsində deyil, eyni zamanda, xalqın hərbi təhlükəsizliyinə vurulan zərbə kimi müharibə dövrünün qanunları əsasında qiymət verməliyik. Burada heç kim səhra məhkəmələrinin yaradılmasını təklif etmir. Hərçənd 75 illiyi qarşısında olduğumuz İkinci dünya müharibəsində diversantlara və xalqa xəyanət edən digərlərinə məhz müharibə dövrünün qanunları əsasında qiymət verilirdi. Bizdə hərbi və fəvqəladə vəziyyət rejimi haqqında qanunlar olsa da, karantin vəziyyəti cinayət qanunvericiliyində əksini tapmayıb. Azərbaycanın qürur və döyüş salnaməsi olan 4 günlük Aprel müharibəsi nəticəsində hakimiyyətdən gedən Sarkisyan rejiminin hərbi, siyasi rəhbərləri bu gün mühakimə olunurlar. Manvel Qriqoryan orduya olan yardımları mənimsəmişdi, cəmiyyət onu linç etdi və həbsə atdı.

Ali Baş Komandan son 2 ayda pandemiya qarşı mübarizədə olduğu kimi, günün birində milləti səfərbərliyə çağırırsa, bu sərvət hərisləri əsgər və zabıtların azuqəsinə əl uzadacaqlar, ordunun tankına və topuna göz dikəcəklər. İstər siyasi vəzifə tutsunlar, istərsə də hərbi, cinayətkarlar Azərbaycan dövlətini təmsil etmirlər.

Son həbslər yalnız sosial-mənəvi məsələ kimi deyil, milli təhlükəsizlik kontekstində nəzərdən keçirilməlidir. Cəbhə xəttinə yaxın bölgələrdə siyasi-hərbi rəhbərlik xüsusi seçilməlidir. Doğrudur, Biləsuvar cəbhə xətti deyil, lakin Goranboydan Ağstafaya yerini dəyişən Nizaməddin Quliyev isti kabinetində mülki vətəndaşların haqqını

yeyəndə ön cəbhədə əsgərlərimiz vətəni qoruyurdu. Məgər ordu səngərdə ona görə keşik çəkir ki, Nizaməddin kimi adamlar o cinayəti törətsinlər!? Səngərdə keşik çəkən oğullarımız o torpaqları ona görəmi qoruyur ki, icra başçısı Mahir Quliyev kimi adamlar sadə vətəndaşın, Vaqif Abışovun əlindən o torpağı zor ilə alsın?! O adamlar dünənə qədər rəhbər qiyafəsində gəlib şəhidlərimiz qarşısında baş əyirdilər, o əllər ilə qəhrəmanların məzarına gül qoyurdular. Elə həmin çirkli əllər ilə də sadə vətəndaşın haqqını yeyirdilər. Ona görə də cənab Prezidentin hökmü və cəzası sərtdir və qətidir. Ali Baş komandan bunlara xəyanət deyir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Zahid müəllim. Hörmətli həmkarlar, indi isə biz gündəliyimizə qayıdırıq və bizim gündəlikdə 4-cü məsələmizdir. Qabaqcadan sizə demək istəyirəm ki, səsverməni, etiraz etmirsinizsə, 10 saniyə eləyək.

Yərdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti 4-cü məsələsindən 8-ci məsələsinə qədər beynəlxalq sənədlərin təsdiq edilməsi haqqında qanun layihələridir. “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununun tələbinə uyğun olaraq, onlar bir oxunuşda qəbul edilir.

Beləliklə, gündəliyin 4-cü məsələsi “Nəşrlərin beynəlxalq mübadiləsinə dair” Konvensiyanın təsdiq edilməsi haqqında qanun layihəsidir və məsələ barəsində Mədəniyyət komitəsinin sədri Qənirə Paşayeva məlumat verir. Qənirə xanım, buyurun.

Q.Paşayeva, *Milli Məclisin Mədəniyyət komitəsinin sədri.*

Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli mətbuat və media nümayəndələri! “Nəşrlərin beynəlxalq mübadiləsi-

nə dair” Konvensiya dövlət başçımız cənab İlham Əliyev tərəfindən təsdiq olunmaq üçün Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə təqdim olunub.

“Nəşrlərin beynəlxalq mübadiləsinə dair” Konvensiya 1958-ci il dekabrın 3-də Paris şəhərində YUNESKO tərəfindən qəbul edilmişdir. Konvensiya 1961-ci il noyabrın 23-də qüvvəyə minmişdir və 47 ölkə tərəfindən artıq ratifikasiya edilmişdir. Konvensiyanın 14-cü maddəsinə əsasən YUNESKO-ya üzv dövlətlər öz milli qanunvericiliyinə uyğun olaraq, bu konvensiyanı ratifikasiya və ya qəbul edirlər. Konvensiyanı ratifikasiya etməzdən əvvəl imzalanması nəzərdə tutulmur.

Konvensiyada konvensiyanın iştirakçısı olan dövlətlərin hökumət orqanları və kommertiya məqsədi daşımayan təhsil, elm, texnika və ya mədəniyyət profilli qeyri-hökumət qurumları arasında nəşrlərin mübadiləsi nəzərdə tutulur. Mübadilə obyektləri kimi təhsil, hüquq, elmi-texniki, mədəniyyət və informasiya sahəsi üzrə nəşrlər qeyd olunur. Xüsusi olaraq qeyd etmək lazımdır ki, bu konvensiya məxfi sənədlərə, sirkulyar məktublara və açıqlanmayan digər sənədlərə şamil edilmir. Nəşrlərin mübadiləsi aidiyyəti orqanlar və qurumlar arasında ya birbaşa, yaxud milli mübadilə xidmətləri və ya mübadilə orqanları vasitəsi ilə həyata keçirilir. Dövlətlər mübadilə üçün ən əlverişli taariflər və daşınma şərtlərini təmin etmək üçün bütün zəruri tədbirləri görməlidir. İdxal və ixrac edilən nəşr məhsulları gömrük rüsumundan azad edilir, gömrük və digər prosedur qaydaların icrası zamanı ən əlverişli şərait yaradılır.

Sənəddə həmçinin mübadilə imkanlarını artırmaq məqsədi ilə dövlətlərin müvafiq orqanları arasında məsləhət və informasiya mübadiləsi də nəzərdə tutulur.

Konvensiyanın 17-ci maddəsinə əsasən hər bir dövlət konvensiyaya qoşulma zamanı və ya qoşulduqdan sonra istənilən vaxt konvensiyanın həmin dövlətin bütün ərazisinə şamil olunacağı və ya ərazisinin hər hansı bir hissəsinə şamil olunmayacağı barədə bəyanat verə bilər. Buna uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikası konvensiyaya müvafiq bəyanatla qoşulur. Bəyanatda konvensiyanın müddələrinin Azərbaycan Respublikası tərəfindən işğalçı Ermənistanla münasibətdə tətbiq edilməyəcəyi və işğalçı Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş ərazilərimizdə konvensiyanın həyata keçirilməsinə, həmin ərazilər işğaldan tam azad olunana qədər və işğalın nəticələri tam aradan qaldırılanadək təminat verməməsi qeyd olunur.

Konvensiyanın əhəmiyyəti nəşrlərin dünya dövlətləri və xalqları arasında sərbəst yayılmasına şərait yaradılmasından ibarətdir. Qeyd etmək olar ki, YUNESKO-un nizamnaməsində təşkilatın məqsədlərindən biri kimi dünya xalqları arasında fikir və biliklərin yayılması və bu məqsədlə beynəlxalq müqavilələrin imzalanması qeyd olunur.

Azərbaycan YUNESKO ilə çox geniş əməkdaşlıq edir. Bu günə qədər Azərbaycan YUNESKO-nun ondan artıq konvensiyasına qoşulmuşdur. Azərbaycan və YUNESKO arasında əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi istiqamətində bir sıra əməkdaşlıq sazişləri imzalanmış və mühüm layihələri həyata keçirilmişdir. Bu, çox önəmli layihələr ölkəmizin Birinci vitse-prezidenti, YUNESKO-un xoş məramlı səfiri, çox hörmətli Mehriban xanım Əliyevanın rəhbərliyi altında həyata keçirilmişdir və onun bu əməkdaşlığın yüksək səviyyədə genişlənməsindəki rolu və xidmətlərini xüsusi vurğulamaq istərdim.

Dəyərli həmkarlarım, konvensiyanın təsdiq edilməsi

Azərbaycan Respublikasının YUNESKO ilə əməkdaşlığının davam etdirilməsinə və daha da dərinləşməsinə şərait yaradacaq. Eyni zamanda, bizim üçün Azərbaycanı təbliğ etmək imkanını genişləndirəcəkdir. Azərbaycanın tarixi, mədəniyyəti, elmi, incəsənəti, Xocalı soyqırımı, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi, Azərbaycan torpaqlarının Ermənistan tərəfindən işğal olunması haqqında həqiqətləri mübadiləsi nəzərdə tutulan nəşrlər vasitəsi ilə daha da geniş şəkildə dünyaya çatdırmaq mümkün olacaqdır. Bununla yanaşı, qeyd olunduğu kimi, konvensiya xaricdə yaşayan soydaşlarımıza millətimiz, dövlətimiz haqqında mühüm tarixi, mədəni, elmi, incəsənət məlumatlarını əldə etməkdə kömək göstərəcəkdir.

Bunu da qeyd etmək lazımdır ki, bu konvensiya Azərbaycan Respublikasının bu sahədə digər dövlətlərlə ikitərəfli müqavilələr bağlanmasına hər hansı bir məhdudiyət qoymur və ikitərəfli əməkdaşlığa mane olmur. Azərbaycan və YUNESKO arasında yüksək səviyyədə davam edən əməkdaşlığın bir örnəyi olan bu konvensiyanın böyük önəminə diqqəti cəlb edərək, həmkarlarımı səs verməyə çağırıram. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Qənirə xanım. Səməd müəllim, bu məsələyə Sizin komitədə də baxılıb. Sözlünüz yoxdur?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Oldu, çox sağ olun. Müzakirələrə başlayırıq. Yazılanlar var. Musa Qasımlı. Musa müəllim, bu yurun.

M.Qasımlı. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Nəşrlərin beynəlxalq mübadiləsinə dair YUNESKO-un konvensiyasına Azərbaycan Respublikası dövlətinin qoşulmasına dair cənab Prezidentin imzası ilə

daxil olan qanun layihəsinin lehinə səs verəcəyəm. Hesab edirəm ki, bu konvensiyaya qoşulmaqla biz əhəmiyyətli bir addım atırıq. Ölkəmizin bir sıra məsələləri həll etməsinə şərait yaranır. Məlumat üçün bildirim ki, 1970-ci illərdə Azərbaycan dünyanın yüzdən çox ölkəsi ilə kitab mübadiləsi edirdi. Lakin 1980-ci illərin sonu 1990-ci illərin əvvəllərində nəşriyyat işi ölkədə gedən bütün proseslər fonunda geriyə getdi, iflasa uğradı və bizim ədəbiyyatımız dünya kitabxanalarına gedə bilmədi. Bu işlə məşğul olanlar tamamilə başqa məqsədlərlə məşğul olmağa başladılar. Bunun ən çox ziyanı Azərbaycana dəydi. Çünki Ermənistanın təcavüzü nəticəsində yaranmış Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında həqiqətlərin dünyaya çatdırılmasının ən vacib yollarından biri bağlanmış oldu. Bunu sovet dövründə məlum qurum həyata keçirirdi. Bu həyata keçirilmədi. Bu yolun açılmasında ilk addım, heç bir mübaligəyə yol vermədən demək lazımdır ki, YUNESKO-un xoş məramlı səfiri hörmətli Mehriban xanın Əliyevanın sayəsində, təşkilatla əməkdaşlığın genişləndirilməsi nəticəsində atıldı. Azərbaycan mədəniyyəti dünyada daha geniş təbliğ olunmağa başladı.

Konvensiyaya qoşulmaqla ölkəmizdə nəşr olunan və kommersiya xarakteri daşımayan kitab, jurnal və qəzetlərin xarici ölkələrin kitabxanalarına, elm mərkəzlərinə göndərilməsi imkanı yaranacaq. Xüsusən elektron kitab sistemi inkişaf edəcək. Məşhur kitabxanaların kataloqlarına Azərbaycan kitabı daxil ediləcək. Ermənistanın ölkəmizə qarşı hərbi təcavüzü, bütövlükdə, Azərbaycan haqqında həqiqətlər dünyaya yayılacaq. Eyni zamanda, xaricdə Azərbaycan üzrə tədqiqat aparən azərbaycanşünas alimlərin işinə yarayacaq. Konvensiyaya qoşulmaq, həmçinin ölkəmizdə nəşriyyatların da işinə təsir edəcək,

onlar nəşrlərini beynəlxalq standartlara uyğun buraxmalı olacaqlar.

Bununla bərabər, hörmətli xanım Sədr, bir məsələni mən xüsusi ilə qeyd etmək istəyirəm. Korrupsiyaya qarşı Mübarizə İdarəsinin, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin və başqa müvafiq orqanların diqqətini bu məsələyə yönəltmək istəyirəm. Bu konvensiyaya qoşuluruq, çox gözəldir, amma bu gün Azərbaycanda bəzi nəşriyyatlar, beynəlxalq müəlliflərin hüququnu pozaraq kitabları pıratlıqla nəşr edirlər və bazara çıxarırlar. Biz bu konvensiyaya qoşulandan sonra bizə qarşı müəyyən ittihamların da səsləndiriləcəyini indidən görməliyik. Ona görə, mən hesab edirəm ki, müvafiq qurumlar həmin nəşriyyatların da fəaliyyətinə diqqət yetirməlidir.

Sonda bir məsələni söyləməyə borc bilirəm. 25 il deputatlıq müddətində 25 yetim-yesirin qapısını açmayan bir şəxsin seçici adından, millət adından, xalq adından danışmağa mənəvi haqqı yoxdur və miskin görünür. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Etibar Əliyev. Etibar müəllim, buyurun.

E.Əliyev. Hörmətli həmkarlar, YUNESKO-un “Nəşrlərin beynəlxalq mübadiləsinə dair” Konvensiyası üzrə Azərbaycan Respublikasının Bəyanatı tam rəşional və mənətiqlidir. “Nəşrlərin beynəlxalq mübadiləsinə dair” Konvensiyanın 18-ci maddəsi “Denonsasiya” adlanır. “Denonsasiya” latın sözüdür və “nədən isə imtina etmək” mənəsini verir. Digər mənəsi isə belədir, “nədən isə imtina etmə barədə xəbərdarlıq”. Bizə təqdim edilən sənəddə 19-cu maddə “Bildirişlər” adlanır. Lakin bu, orijinalda “Ratifikasiya”dır. Sənəddə mənə da səhv verilib. “Ratifikasiya” latınca “məlum olanın bildirişi” mənəsini verir. Sadəcə, “bildirişlər” yox, yəni “məlum olanın bildirişi” mənəsini verir.

Anlayışın birinci mənası belədir: “Beynəlxalq xarakterli məsələlərdə bir dövlətin başqa bir dövlətə mövqeyini bəyan etməsi”. Təklif edirəm ki, “ratifikasiya” anlayışının mənası yox, özü verilsin. Biz sənədlərdə, elmi əsərlərdə xarici terminləri, xüsusi ilə geniş tətbiq olunan yunan və latın terminlərini olduğu kimi saxlamağa məcburuq. Bunun əksi həm də təhriflərə gətirib çıxarır. Bu iki anlayış bir-birini tamamlayır. Amma belə olan halda tamamlamır. 19-cu maddədə “bildiriş” yazıldığı halda ziddiyyət yaranır.

13-cü maddə sənədin dili haqqındadır və belədir: “Bu Konvensiya ingilis, fransız, rus və ispan dillərində tərtib edilmişdir və hər dörd mətn eyni hüquqi qüvvəyə malikdir”.

İngilis və rus mətnlərində anlayışlar saxlanılıb, lakin nədənsə bizdə anlayışın mənası verilir.

Hörmətli Sədr, sonda bir təklifim var, xahiş edirəm, cari məsələlərdə aşağıda əyləşən hər 5 nəfərdən sonra bizlərdən bir nəfərə növbədənəkar söz verəsiniz. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Etibar müəllim, o, yazılışdan asılıdır. Aşağıda, yuxarıda, fərqi yoxdur. Kim necə yazılırsa. Şakir müəllim, yazılmaqda yəni bir fərq var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Necə var, Musa müəllim? Deyirsiniz, var.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Nəzərə alarıq. Mənə elə gəlir, 1 deyil, 5 nəfər. Səfa müəllim buradan deyir. Gələn dəfə nəzərə alarıq, baxarıq.

Jalə Əliyeva. Jalə xanım, buyurun.

J.Əliyeva. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sahibə xanım. Milli Məclisə cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən daxil olan qanun layihəsi çox əhəmiyyətli məqamları

ehtiva edir. Azərbaycan 30 ildən bəri ədalətsiz bir müharibə, heç bir əsası olmayan iddialarla üz-üzədir. Ötən 30 il ərzində Ermənistan silahlı qüvvələri öz havadarlarının köməyi ilə, sadəcə, torpaqlarımızı işğal etməyib, sadəcə, insanlarımız qaçqın köçkün durumuna salınmayıb. Eyni zamanda, əsrlərin daş yaddaşından gələn abidələrimiz, dünya inciləri sayılan tarixi memarlıq əsərlərimiz, zəngin mədəni irsimiz məhv edilib, yandırılıb, dağıdılıb, yerlə-yeksan edilib. Bununla da kifayətlənməyiblər, həmin sənət incilərimizi hətta özününküləşdirməyə cəhd ediblər və bu gün də cəhdlərini davam etdirilər. Dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin böyük səyləri ilə Ermənistanın bu cəhdlərinin qarşısı hər addımda alınır və alınmaqdadır.

Burada, əlbəttə ki, Heydər Əliyev Fondunun və onun rəhbəri xanım Mehriban Əliyevanın yorulmaz fəaliyyəti danılmazdır. Məhz onların uğurlu fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycan muğamı, xalçaçılıq sənəti, musiqi alətlərimiz olan tar və kaman, milli mətbəximiz, Novruz Bayramı YUNESKO-un Qeyri-maddi mədəni irs siyahısına daxil edilib. Çövkən oyunları Qarabağ bölgəsinin milli oyunları kimi YUNESKO-un siyahısında yer almaqdadır. Burada Azərbaycanın tarixi abidələrinin maddi, mənəvi irs siyahısına daxil edilməsi üçün həyata keçirilən fəaliyyəti də qeyd etmək yerinə düşər. 2000-ci ildə “İçərişəhər Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu”, Qız Qalası, Şirvanşahlar Sarayı, 2007-ci ildə “Qobustan Dövlət Tarixi-Bədii Qoruğu”, ötən il qədim Şəki şəhəri YUNESKO-un Maddi-mədəni irs siyahısına daxil edildi. Məhz Mehriban xanımın YUNESKO-un xoşməramlı səfiri kimi 2007-ci ildə YUNESKO baş katibi Koiçiro Matsuuranı ölkəmizə dəvət etməsi və sonuncunun Qobustan abidələri ilə şəxsən tanışlığı ilə Qobustan YUNESKO-un Maddi-mədəni irs

siyahısına daxil edildi. Elə həmin il ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən Qobustan qoruğu ərazisində yerləşən tarixi və mədəni sərvətlərin qorunması haqqında sərəncam imzalandı. Prezidentin 2012-ci ildə imzaladığı tarixi fərman ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyasına maddi və qeyri-maddi irsimizin qorunması və tanınmasına dair müddəalar daxil edildi.

Qarşıya qoyulan tələblərdən biri də Azərbaycanın işğal altında olan torpaqlarında yerləşən daşınmaz mədəni irs haqqında nəşrlərin hazırlanması idi. 2013-cü ildən etibarən bu istiqamətdə çalışmalar başlandı. 2013-cü ildən bəri “İrs publikeyşn haus” tərəfindən Azərbaycanın maddi və qeyri-maddi mədəni irsi dünyanın 13 ölkəsində təbliğ edilir. Mədəniyyət Nazirliyinin və “Paşa həyat sığorta”nın təşkilatçılığı ilə 2018-ci ildə “Qarabağ – əsrlərin salnaməsi”, 2019-cu ildə isə “Qədim və gözəl Qarabağ” adlı nəfis tərtibatlı kitablar işıq üzü görüb. 2019-cü ildə ilk dəfə olaraq tarixi abidələrimizin pasportları hazırlanıb. Göründüyü kimi, bütün bunlar Azərbaycanın tarixi hüququnun bərpa edilməsi, həqiqətlərimizin dünyaya çatdırılması, milli təəssübkeşliyin gücləndirilməsi baxımından çox əhəmiyyətli tədbirlərdir. Hazırda bizə təqdim edilən layihə də həmin tədbirlərin tərkib hissəsi kimi qiymətləndirilməlidir.

Sonda mən bir təklifimi də səsləndirmək istəyirəm. Həmin mənə məlum olduğu kimi, Xan qızı Natəvanın, Üzeyir bəy Hacıbəylinin, Bülbülün uzun illər boyu işğal altındakı torpaqlarımızda vandalizmə məruz qalan heykəlləri məhz ümummillə lider Heydər Əliyevin söyləri və müdaxiləsi ilə Bakıya gətirildi. Həmin heykəllər o zamandan bəri İncəsənət muzeyinin həyətində saxlanmaqdadır. Bizcə, bu

şəhid heykəllər şəhərin görməli yerlərindən birində, məsələn Şəhidlər Xiyabanında nümayiş etdirilə bilər. Ümumiyyətlə, XXI əsrdə bir neçə dəfə soyqırımına, represiyalara məruz qalan bir xalqın tarixi həqiqətlərini və haqqımızın geri qaytarılması uğrunda həyata keçirilən dövlət siyasətini əks etdirən eksponatlardan ibarət bir muzeyin açılmasına ehtiyac var. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Jalə xanım. Əli müəllim, sözlünüz var idi, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Hörmətli həmkarlar, qanunlardan fərqli olaraq konvensiyalarda biz düzəlişlər edə bilmirik. Əlbəttə ki, konvensiyalar ilə bağlı fikirləri dinləmək olar, amma bunun heç bir nəticəsi yoxdur. Ona görə mən hörmətli həmkarlardan xahiş edərdim ki, bəlkə biz konvensiyaları ənənəvi olaraq səsə qoymaqla münasibətimizi bildirək.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Etiraz etmirsinizsə, məsələni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.43 dəq.)
Lehinə	87
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	87
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin, xahiş edirəm.

Ş.Şabanov. 18 deputat lehinə səs vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələyə keçirik. Gündəliyin 5-ci məsələsidir və bu, “Müstəqil Dövlətlər Birliyi-

nin iştirakçısı olan dövlətlərin ərazisindən tranzit qaydası haqqında 1999-cu il 4 uyun tarixli Sazişdə dəyişikliklər edilməsi barədə” Protokolun təsdiq edilməsi haqqında qanun layihəsidir. İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Tahir Mirkişiliyə söz verirəm. Tahir müəllim, buyurun, məlumat verin.

T.Mirkişili, *Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri.*

Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar! Protokol 1999-cu il iyunun 4-də imzalanmış “Müstəqil Dövlətlər Birliyi iştirakçısı olan dövlətlərin ərazisindən tranzit qaydası haqqında” Sazişə tranzit qaydalarında dəyişikliklərin edilməsini nəzərdə tutur. Belə ki, Sazişin 3-cü maddəsində tranzit zamanı gömrük rüsum və vergilərinin tətbiq olunmadığı mallar və nəqliyyat vasitələri sadalanır. Təklif olunan dəyişiklik milli qanunvericilik ilə tranziti qadağan olunmayan, yaxud da tranzit üçün xüsusi icazə tələb olunan mallara və nəqliyyat vasitələrinə bu maddənin tətbiqinin istisna olunmasını özündə ehtiva edir.

Kifayət qədər maraqlı bir dəyişiklikdir. Dəyişiklik ölkənin suveren iqtisadi maraqlarına xidmət edir. Xahiş edirəm, dəstəkləyəsiz.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim. Səməd müəllim, sizdə də baxılıb. Sözlünüz yoxdur?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Səsə qoyuruq. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.45 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. 18 deputat lehinə səs vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələ 6-cı məsələdir. “Azad ticarət zonasının yaradılması haqqında Sazişin iştirakçısı olan dövlətlər arasında dövriyyədə olan əmtəələrin gömrük rəsmiləşdirilməsi və gömrük nəzarəti qaydası haqqında 1999-cu il 8 oktyabr tarixli Sazişdə dəyişikliklərin edilməsi barədə” Protokolun təsdiq edilməsi haqqında qanun layihəsi. Bu məsələ barəsində yenə, Tahir müəllim, Siz məlumat verirsiniz. Buyurun, söz Sizindir.

T.Mirkişili. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar! Protokola görə, “Azad ticarət zonasının yaradılması haqqında Sazişin iştirakçısı olan dövlətlər arasında dövriyyədə olan əmtəələrin gömrük rəsmiləşdirilməsi və gömrük nəzarəti qaydası haqqında” Sazişə nəzərdə tutulan dəyişikliklər üzv ölkələrin ümummilli maraqlarının daha önə çəkmək məqsədi daşıyır.

Belə ki, sazişin 2-ci maddəsində gömrük prosedurlarının sadələşdirilməsi və unifikasiya edilməsinin əvvəlki ümumi variantdan fərqli olaraq üzv ölkələrin heç birinin maraqlarına xələl gətirmədən həyata keçirilməsi təklif olunur. Belə ki, əvvəlki variantda gömrük punktların yaradılması nəzərdə tutulurdusa, amma indiki variantda daha çox bunun üçün şəraitin yaradılması nəzərdə tutulur, bu da milli maraqlar çərçivəsindən kifayət qədər maraqlıdır.

Qeyd edirəm ki, Azərbaycan bu Protokola da işğala son verməyə qədər Ermənistan Respublikasına aid olmayacağı barədə qeyd-şərtlə qoşulur. Xahiş edirəm, layihəni

dəstəkləyəsınız.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Səməd müəllim, sözünüz yoxdur?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Tahir Kərimli. Sualınız var, Tahir müəllim? Buyurun.

T.Kərimli. Təşəkkür edirəm. Adətən MDB çərçivəsində və digər sazişlərdə Azərbaycan tərəfi həmişə öz qeydşerti ilə çıxış edir. Amma bu sazişdə xüsusi bir hal var. Ermənistan tərəfi xüsusi rəy bildirib. Mənim ondan məlumatım yoxdur. Həmin xüsusi rəyin Azərbaycanın dövlət suverenliyinə ziyanı ola bilərmi? Arayışda o rəy haqqında nə məlumat var, nə də onun mətni var. Ona görə müəyyən narahatlıq keçirirəm. Bununla bağlı sual vermək istəyirdim ki, aydınlıq gətirilsin. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Mən düşünürəm ki, Tahir Mirkişili artıq məlumat verdi. Tahir müəllim, əlavə nə isə deməyə ehtiyac var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Yoxdur. Çox sağ olun. Səsə qoyuruq, buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.48 dəq.)
Lehinə	86
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	88
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. 19 deputat lehinə səs vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Gündəliyin növbəti məsələsi 7-ci məsələdir. “1994-cü il 9 sentyabr tarixli Avrasiya Patent Konvensiyasının Sənaye nümunələrinin mühafizəsinə dair” Protokolunun təsdiq edilməsi haqqında qanun layihəsini yenə də Tahir Mirkişili təqdim edir. Tahir müəllim, buyurun.

T.Mirkişili. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar. Azərbaycan Respublikası 1995-ci ildən Birləşmiş Millətlər Təşkilatının əqli mülkiyyət üzrə ixtisaslaşdırılmış hökumətlərarası beynəlxalq təşkilat olan Ümumdünya Əqli Mülkiyyət Təşkilatına, 1995-ci il 25 dekabr tarixindən isə Avrasiya Patent Konvensiyasına qoşulmuşdur. Bununla da regional təşkilat olan Avrasiya Patent Təşkilatına üzv olmuşdur.

Konvensiyanın “Sənaye nümunələrinin mühafizəsinə dair” Protokolu Azərbaycan hökuməti tərəfindən 2019-cu il sentyabrın 9-da Nur-Sultan şəhərində imzalanmışdır. Protokolun əsas məqsədi razılığa gələn dövlətlərin daxili bazarlarının, ticarətin və investisiya fəaliyyətinin inkişafıdır. Protokol razılığa gələn dövlətlərin ərazisində sənaye nümunələrinin qorunması, onun sahibinə Avrasiya patenti almaq qaydalarını müəyyən edir. Düşünürəm ki, indiki halda Azərbaycanda sənayenin inkişafını, xüsusilə də ixtiralarla bağlı dövlət siyasətinin aktiv şəkildə həyata keçirildiyini nəzərə alaraq, bu Konvensiyaya qoşulmaqla yanaşı, protokolu dəstəkləmək mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Həmkarlarımdan bunu dəstəkləməyi xahiş edərdim.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Səməd müəllim, sözlünüz yoxdur?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Çox sağ olun. İltizam Yusifov. İltizam müəllim, buyurun.

İ.Yusifov. Çox sağ olun. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli deputat həmkarlarım! Müzakirəyə təqdim olunan qanun layihəsi, doğrudan da, çox mühüm bir sənəddir. Əvvəlcədən deyim ki, mən bu qanun layihəsinin lehinə səs verəcəyəm, lakin konvensiya ilə bağlı bir neçə məqamı qeyd etmək istəyirəm. Belə ki, müasir dövrdə hər bir normal sənaye müəssisəsi üçün öz məhsulunu, belə desək, sənaye nümunəsini digər analoqlardan fərqləndirmək üçün vaxtaşırı yeniliklər edirlər, modernləşdirirlər. Bu cür yaradılan sənaye nümunələrinin digərlərindən, daha doğrusu, digər istehsalçılar tərəfindən mənimsənilməsinin mühafizə edilməsi, doğrudan da, çox vacib bir məsələdir. Müsbət haldır ki, Protokolun qəbul edilməsi hər hansı bir dövlətin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının sənaye nümunələrinə dair milli patent və ya hər hansı bir mühafizə sənaye sənədinin verilməsi ilə bağlı hüquqlarına toxunmur. Digər tərəfdən, Azərbaycan Respublikasının Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş ərazilərində protokolun müddələrinin həyata keçirilməsinə, həmin ərazilər işğaldan azad olunana qədər təminat verilməməsi bəyanatı da sənəddə yer alıb. Bunu da çox müsbət qarşılayıram. Lakin bir məqamı qeyd etmək istəyirəm.

Sənaye nümunələri, həm də patent, o cümlədən rəqabət qabiliyyətli olmalıdır. Bunu Protokolun 3-cü maddəsinin birinci abzası da aydın göstərir. Lakin bu cür sənaye nümunələrinin yaradılması üçün müvafiq standartlar olmalıdır. Biz sovetlər ölkəsində yaşamışıq, sözsüz, sənayedə də sovet standartlarından istifadə etmişik. Bu gün də sənayedə bəzi sahələrdə bu sənədlərə müraciət edirik. Düzdür, “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Qanun, istərsə də “Standartlaşdırma haqqında” Qanun beynəlxalq, regional, dövlətlərarası və xarici dövlətlərin standartlarının

dövlət standartı kimi qəbul edilərək Azərbaycan Respublikası ərazisində birbaşa tətbiqinə icazə verir, sözsüz, müvafiq icra qurumunun qərarı ilə. Lakin düşünürəm ki, bizim özümüzün də sənayedə dünya səviyyəli, dünya sənayesinə inteqrasiyanı təmin edən, beynəlxalq standartlara cavab verən, beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmış normativ hüquqi aktlarımız, daha doğrusu, standartlarımız yaradılmalıdır. Əslində, bu sahədə işlər gedir. Artıq AZS standartı var.

Mən, ümumiyyətlə, təklif edirəm ki, müvafiq qurumlar bu sahədə, əsasən də sənayedə bu işləri bir az da sürətləndirsinlər. Bizim milli normativ hüquqi aktlarımızı, standartlarımızı, qaydalarımızı tərtib etsinlər və onu mövcud şəraitə uyğunlaşdırsınlar. Məsələn, bu gün sənayedə elə sahələr var ki, hətta 1980-ci ilin, 1984-cü ilin qaydaları tətbiq olunur. Yəni bu müstəqillik baxımından da çox vacib bir məsələdir.

Bir məsələni də qeyd edim ki, bu gün sənayenin inkişafı ilə bağlı dövlət proqramları qəbul olunur. Strateji yol xəritəsi var. Strateji məqamlar baxımından beynəlxalq standartlar və proseduraların sənayedə tətbiqi də nəzərdə tutulur. Hesab edirəm ki, bu cür tövsiyələrə əməl etməklə həm sənayenin inkişafına, həm də yüksək keyfiyyətli sənaye nümunələrinin yaradılmasına böyük töhfə vermiş oluruq. Mən də bu qanun layihəsini dəstəkləyirəm və lehinə səs verirəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Hörmətli həmkarlar, səsə qoyuruq, xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri

(saat 12.53 dəq.)

Lehinə

91

Əleyhinə

0

Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	92
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. 18 deputat lehinə səs vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələ 8-ci məsələdir. “Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi ilə İtaliya Respublikasının Xarici İşlər və Beynəlxalq Əməkdaşlıq Nazirliyi arasında diplomatik nümayəndəlik, konsulluq və daimi nümayəndəlik əməkdaşlarının ailə üzvlərinin haqqı ödənilən əmək fəaliyyəti haqqında” Anlaşma Memorandumunun təsdiq edilməsi barədə qanun layihəsi. Məsələ haqqında məlumat vermək üçün söz Səməd müəllimə verilir. Səməd müəllim, buyurun.

S.Seyidov, *Milli Məclisin Beynəlxalq münasibətlər və parlamentlərarası əlaqələr komitəsinin sədri.*

Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar! Bu gün burada artıq Azərbaycan–İtaliya münasibətləri haqqında söz açdıq və hörmətli həmkarım Sahib müəllim Aliyev Azərbaycan Prezidentinin İtaliyaya səfərinin əhəmiyyəti haqqında söhbət etdi. Bu səfər Azərbaycan–Avropa Birliyi münasibətlərinə də təsir göstərəcək bir səfər kimi qiymətləndirilir.

Konkret olaraq bu qərar layihəsi həm İtaliya ilə münasibətlərimizi, həm də İtaliyada işləyən bizim nümayəndəlik, konsulluq və daimi nümayəndələrin də ailə üzvlərinin fəaliyyətini, özü də ödənişli fəaliyyətini tənzimləyən bir qanun layihəsidir. Biz bunun kimi qanun layihənin artıq bir müddət əvvəl Ukrayna ilə bağlı qəbul etdik.

Hətta bəzi həmkarlarımız dedilər ki, niyə başqa ölkələrlə yox, bu, məhz Ukrayna ilə bağlanır? Belə sazişlər hər bir ölkə ilə ayrı-ayrılıqda, qarşılıqlı şəkildə bağlanılmalıdır. Bu, çox gözəl haldır ki, Ukraynadan sonra Azərbaycan indi də İtaliya ilə müvafiq müqaviləni imzalayıb.

Nəzərə alsaq ki, İtaliya Avropa Birliyinin aparıcı ölkəsidir və Azərbaycan–İtaliya münasibətləri xüsusi əhəmiyyət kəsb edir, ona görə də bizim diplomatik konsulluq və nümayəndəliyin fəaliyyətinə müsbət təsir edəcək bu qərar layihəsi çox vacib və əhəmiyyətlidir. Eyni şəkildə həmin insanlar, yəni İtaliyanın Azərbaycanda fəaliyyət göstərən konsulluq, diplomatik nümayəndələri Azərbaycanda öz fəaliyyətini ödənişli şəkildə təşkil edə bilirlər. Bu nöqtəyi-nəzərdən belə sazişlər, belə qərarlar nə qədər çox olsa, bir o qədər Azərbaycan üçün xeyirdir və biz komitəmizdə bu məsələni müzakirə edərək müsbət fikir bildirmişik. Bu gün mən hörmətli həmkarlarımdan bu qərar layihəsinə müsbət fikir bildirmələrini xahiş edirəm. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Səməd müəllim. 2 nəfər çıxış etmək istəyən var. Rauf Əliyev. Rauf müəllim, buyurun.

R.Əliyev. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri! Hörmətli Səməd müəllim geniş və ətraflı məlumat verdi. Bir təklif vermək istəyirəm. Həqiqi mənada bu Ukrayna və İtaliya arasında bağladığımız memorandumlar çox vacibdir. Yaxşı olardı ki, hər bir ölkədə bizim diplomatların, konsulluq işçilərinin ailə üzvlərinin əmək haqqı almaları mümkün olsun. Bunun üçün də hər bir ölkə ilə müvafiq müqavilə bağlamaq lazımdır. Ona görə təklifim ondan ibarətdir ki, bizim millət vəkilləri dostluq qrupları vasitəsi ilə, yaxud

keçirilən görüşlərdə bu məsələni qaldırsınlar və parlamentarilərin köməyindən istifadə edərək həmin hökumətləri bizimlə uyğun memorandum bağlamağa sövq etsinlər. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Aydın Mirzəzadə. Aydın müəllim, buyurun.

A.Mirzəzadə. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Bu memorandumu böyük bir razılıqla qarşılayırıq. Hesab edirəm ki, bu mövcud olan xırda bir narahatçılığı aradan qaldırır. Vaxtaşırı xarici ölkələrdə səfərdə olarkən, diplomatik nümayəndələrlə görüşərkən və onların ailə üzvlərinin ali təhsilli, bir neçə dil bilən, çox konkret ixtisas üzrə təcrübəsi olan insanlar olduğunu görürük. Amma çox təəssüf ki, müəyyən məhdudiyətlər üzündən onlar işləyə bilmirlər. Hesab edirəm ki, bu, problemi həll edəcək, eyni zamanda, ailə üzvlərinin də hərtərəfli əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmasına şərait yaradacaq. Sadəcə olaraq, mənim belə bir təklifim və sualım var. Suallım ondan ibarətdir ki, hörmətli Səməd müəllim, bildirilir ki, bu arzu olunandır, bütün ölkələrlə olsun. Belə danışıqlar aparılırmı, belə təşəbbüslər varmı? Yoxsa, biz gözləyirik hansısa ölkə bizə müraciət etsin, ondan sonra?

İkincisi, bəli, belə bir memorandum imzalana bilər, amma iş burasındadır ki, əgər həmin ölkənin dövlət dilini konsulluq, diplomatik işçinin ailə üzvü bilmirsə, onun işlə təminatı çox çətin olacaq. Ona görə çox yaxşı olar ki, xaricə diplomatik fəaliyyətə ezam edilərkən ailə üzvlərinin həmin ölkənin dövlət rəsmi dilinin öyrənilməsi məsələsini çox ciddi şəkildə bir vəzifə kimi Xarici İşlər Nazirliyi həmin ailələr qarşısında qoyardı. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Səməd müəllim, buyurun

S.Seyidov. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Aydın müəl-

limə mən minnətdarlığımı bildirirəm. Təbii, bu istiqamətdə işlər aparılır. Ancaq bu, o qədər də asan məsələ deyil. Mən çıxışında qeyd etdim. İtaliya Avropa Birliyinin üzvüdür. O deməkdir ki, Avropa Birliyinin öz tələbləri, öz standartları var və bunların uyğunlaşdırılması prosesi o qədər də asan məsələ deyil. Ancaq bir istiqamətdə həm Sizin təklifiniz, həm də Rauf müəllimin təklifi mütləq nəzərə alınır və bu istiqamətdə işlər gedir. Nə qədər çox sazişlər olsa, o qədər yaxşıdır.

O ki qaldı Sizin ikinci istəyinizə, bu, artıq şəxsi məsələlərdir. O şəxsi məsələlərə mən müdaxilə edə bilmərəm. Dili yüksək səviyyədə bilirsə, deməli, iş tapacaq. Yox, bilmirsə, deməli, iş tapmayacaq. Bunun sazişə o qədər də aidiyyəti yoxdur. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Səməd müəllim. Sadəcə, Rauf müəllim dediyi kimi, dostluq qruplarının işlərini daha da fəallaşdırsa, mənəcə də bu məsələdə kömək edər.

Hörmətli həmkarlar, məsələni səsə qoyuruq. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.00 dəq.)
Lehinə	91
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. 18 deputat lehinə səs vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 9-cu məsələsinə keçirik. “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respubli-

kasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi üçüncü oxunuşda müzakirəyə təqdim edilir. Bildiyiniz kimi, qanun layihəsinin üçüncü oxunuşu zamanı layihə bütövlükdə səsə qoyulur və onun mətnində dəyişiklik edilə bilməz. Mən Tahir müəllimə söz verməzdən əvvəl xatırladım ki, saat 1-ə 5 dəqiqə qalıb. Əgər etiraz etmirsinizsə, biz fasiləsiz işləyək.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Oldu. Tahir müəllim, buyurun.

T.Mirkişili. Sağ olun. Hörmətli Sədr, Siz qeyd etdiyiniz kimi, bu qanun layihəsi üçüncü oxunuşdadır. İkinci oxunuşdan sonra həmkarlarım tərəfindən heç bir təklif daxil olmamışdır. Ona görə, olduğu kimi səsə qoymağı Sizdən xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Təşəkkür edirəm. Xahiş edirəm, “Dövlət rüsumu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsinin üçüncü oxunuşda qəbul edilməsinə səs verək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.02 dəq.)
Lehinə	89
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	89
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, buyurun.

Ş.Şabanov. 18 deputat lehinə səs vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, biz növbəti məsələyə keçirik. Nəzərinizə çatdırım ki, gündəliyin 10-cu və 11-ci məsə-

l ləri cənab Prezidentin bir məktubu ilə daxil olub və ikinci oxunuşda müzakirəyə çıxarılır. Gündəliyin 10-cu məsələsi “Sosial sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələ haqqında əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev məlumat verir. Musa müəllim, buyurun.

M.Quliyev, *Milli Məclisin  mək və sosial siyasət komitəsinin sədri*.

Çox sağı olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri! “Sosial sığorta haqqında” Qanunda əlavə və dəyişikliklər edilməsi barədə qanun layihəsini ikinci oxunuşda komitə tərəfindən ətraflı müzakirə olunmuşdur. M zakir d  qanun layihəsinin subyektləri də – həm  qtisadiyyat, həm də əmək və  halinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin əməkdaşları da dəvət olunmuşdular. Ətraflı müzakirə olunmuş, qanun layihəsinin mətnində heç bir əlavə və dəyişiklik edilməmişdir. Birinci oxunuşda qanun layihəsi ətrafında çıxış edib və dəstəkləyən hər kəsə təşəkkürümü bildirirəm. Xahiş edirəm, ikinci oxunuşda qanunu d st kl y sınız. Minnətdaram.

Sədrlik edən. Musa müəllim, çox sağı olun. Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, biz qanun layihəsini əvvəlcə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul etməliyik. Xahiş edirəm, səsə qoyaq. Buyurun, səs verin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.03 dəq.)
Lehinə	91
�leyhin�	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
�ştirak edir	91
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. 17 deputat lehinə səs vermişdir.

Sədrlik edən. Əsas kimi qəbul edildi.

3 nəfər çıxışa yazılıb. İndi isə müzakirələrə başlayırıq. Əli Məsimli. Buyurun, Əli müəllim.

Ə.Məsimli. Çox sağ olun, Sahibə xanım. “Sosial sığorta haqqında” təqdim olunan sənədi biz yüksək qiymətləndiririk və hesab edirik ki, pandemiya qarşı mübarizədə həyata keçirilən tədbirlərin mühüm tərkib hissəsidir. Eyni zamanda, bir məqama toxunmaq istəyirəm. Təklif olunan layihənin 14-cü maddəsində edilən dəyişikliyə əsasən kənd yerlərində və sərəncamında torpaq sahəsi olan adamlara icbari sosial sığorta tətbiq olunur. 5 hektara qədər olanlara 2 faiz, 10 hektara qədər olanlara 6 faiz, 10 hektardan yuxarı olanlara isə 10 faiz sosial sığorta tətbiq olunur.

Biz seçicilərlə görüş zamanı müraciətlər əsasında bir hesablama aparmışdıq. Məsələn, dəmyə şəraitində taxıl əkənlər aşağı-yuxarı orta hesabla bir hektardan 25 sentner taxıl əldə edirlər. Bir hektara çəkilən xərclər 400 manat təşkil edir. 400 manatın üzərinə il ərzində 1 hektara görə, əksəriyyəti də 1 hektar torpaq sahibidir, 20 manatı da gələndə 240 manat ələyir, 5 manat torpaq vergisini də üzərinə gələndə 645 manat ələyir. Amma hektardan 25 sentner məhsul əldə edən həmin kəndli torpaqdan vur-tut 750 manat gəlir götürür. Bunun 8 aylıq əməyini aya böləndə 15 manat, 12 aya böləndə isə 10 manat ələyir. Deməli o, hər hektardan ayda 10 manat gəlir götürəcək və 20 manat sosial sığorta verəcək. Ona görə də, hesab edirik ki, bu məsələyə yenidən baxılması çox vacibdir. Çünki bu, bilavasitə seçicilərin, kənddə yaşayan insanların müraciətidir. Həmin insanların xeyli hissəsi o torpaqlar yaşadı-

ğı yerdən bəzən 20–30 km aralıda olduğuna görə istifadə edə bilmirlər, eroziyaya uğrayır və ona xeyli dərəcədə əlavə vəsait cəlb etmək lazımdır.

Elmi cəhətdən əsaslandırılmış hesablamalar da göstərir ki, əmtəlik məhsul əldə etmək üçün kəndlilin ən azı 6 hektar torpağı olmalıdır. Ona görə də, hesab edirik ki, bu məsələyə yenidən baxılsın. Yenidən baxılsın, deyəndə onu nəzərdə tuturuq ki, 5 hektara qədər torpağı olan kəndlilərdən nəinki o bu cür icbari sığorta haqqı alınmasın, ümumiyyətlə, əgər onlar ayda cəmi 10 manat qazanırlarsa, deməli, iqtisadi cəhətdən işsizdirlər, bu, nəzərə alınsın. Çünki onların ayda əldə etdiyi gəlir yaşayış minimumundan on dəfələrlə aşağıdır, hətta bu adamlar həmin torpaqları icarəyə verəndə ən yaxşı halda 120 manat, 150 manat gəlir götürürlər. Bəzən taxıl götürməklə icarəyə verəndə də 300–400 kiloqram taxıla verirlər. Bu da aşağı-yuxarı 90 manatla 120 manat arasındadır.

Müqayisələr göstərir ki, əgər torpaq sahəsi 5 hektardan aşağıdırsa, Azərbaycan şəraitində xeyli yerlərdə gəlir götürmək mümkün deyil. Onlar, ümumiyyətlə, məşğul əhali siyahısından da çıxarılmalıdır. Onlara sosial yardım verilməlidir. Bu məsələ ciddi surətdə araşdırılmalıdır və bu deyilənlər də açıq formada göstərir ki, kəndlilərin böyük əksəriyyətinin 10 hektara qədər torpağı yoxdur. Məsələn, Şəki şəraitində haradasa, 0,4–0,6 hektar torpaqları götürdük. Yuvarlaq götürək, lap bir hektar olsun, bir hektardan əldə ələdiyi orta aylıq gəlir heç onun icbari sosial sığorta üçün verdiyi pulu ödəmir. Ona görə təklif edirik ki, bu sənəddə 114-cü maddədə göstərilən məsələlər 5 hektaradək torpağa şamil edilməsin. 5 hektar məsələsi tamamilə bu sənəddən çıxarılsın. Həmin insanlara işə müxtəlif yardımlar verilməsi üçün əlavə tədbirlər görülsün. Diq-

qətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Əli müəllim. Azər Badamov, buyurun.

A.Badamov. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar! Koronavirus pandemiyasının təsir etdiyi sahələrdə dövlət dəstəyi proqramlarının icrasının, bu sahələrdə iqtisadi fəallığın bərpasına böyük köməyi olacaqdır. Vergi Məcəlləsində və “Sosial sığorta haqqında” Qanunda təklif olunan müddətli güzəştlər biznes strukturlarının daha az xərcə fəaliyyət göstərməsinə və gəlirlərin artırılmasına imkan verəcəkdir. Təbii ki, maliyyə durumu müsbət olan sahibkar dövlət büdcəsinin formalaşmasına daha yaxşı töhfə verə bilər. Təqdim olunan “Sosial sığorta haqqında” Qanunda dəyişikləri dəstəkləyirəm və düşünürəm ki, müəyyən olunmuş müddətdə vergi ödəyicilərinin sosial sığorta yükünün azaldılması zamanın tələbinə uyğun addımdır.

Hörmətli həmkarlar, “Sosial sığorta haqqında” Qanunun 14.5.1-1.9-cu maddəsində qeyd olunur ki, mülkiyyətində olan kənd təsərrüfatına yararlı torpaqları istifadə edən fiziki şəxslərin və ailə kəndli təsərrüfatların əmək qabiliyyətli ailə üzvlərinin hər biri üçün məcburi dövlət sosial sığorta haqqı torpağın sahəsindən asılı olaraq, minimum aylıq əməkhaqqının aşağıda göstərilən dərəcələri üzrə hesablanır.

Qəbul olunmuş qanun layihəsində, Əli müəllim də qeyd elədiyi kimi, 5 hektardan 2 faiz, 5 hektardan 10 hektara kimi 6 faiz, 10 hektardan yuxarı 10 faiz hesablanması təklif olunur. Bu maddə ətrafında hörmətli Əli müəllimin söylədiyi fikirləri dəstəkləyirəm və qeyd etmək istəyirəm ki, kənd təsərrüfatı sahəsi 2024-cü ilə qədər torpaq vergisi istisna olmaqla, bütün vergilərdən azaddır. Bu sektorun

fəaliyyətinə dövlət tərəfindən subsidiyalar verilir və daim dövlət qayğısı ilə əhatə olunmuşdur. Məhz dövlət dəstəyi ilə bu sektor inkişaf edir və əsasən ölkədə ərzaq təhlükəsizliyi təmin olunur.

Digər tərəfdən, biz bu sektoru məcburi sosial sığortaya cəlb edirik. Bu da yararlı pay torpağına sahib olan kəndli üçün yenidən çətinlik yaradır. Həm də 2019-cu ildə ölkə üzrə yığılan məcburi sosial sığorta yığımının tərkibinə baxsaq, görürük ki, əhalinin mülkiyyətində olan yararlı pay torpaqlarının həcminin çox olmasına baxmayaraq, kənd təsərrüfatı sahəsindən yığılan məcburi sosial sığortanın miqdarı çox cüzdür.

Bütün bunları nəzərə alaraq, təklif edirəm ki, 2024-cü ilədək kənd təsərrüfatı sahəsinə vergi güzəştləri tətbiq olunduğu kimi, məcburi sosial sığorta ödənişlərinə də güzəşt tətbiq olunsun. Bu, həm pandemiya, həm də post-pandemiya dövründə kənd təsərrüfatına ən yaxşı dəstək ola bilər. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Musa müəllim, sözlünüz var? Buyurun.

M.Quliyev. Çox sağ olun, hörmətli Sahibə xanım. Bizim hörmətli müzakirə iştirakçılarına, çıxış edən həmkarlarıma təşəkkürümü bildirirəm. İstər Əli Məsimli, istərsə də Azər Badamovun qaldırdığı məsələ komitədə müzakirə olunub. Məlumat vermək istəyirəm.

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin və İqtisadiyyat Nazirliyinin rəhbər şəxsləri səviyyəsində müzakirələr gedir. Payızda yəqin ki, biz bu qanuna yenidən qayıdacağıq. Buna qədər də, inşaallah, karantin qurtarandan sonra bizim komitənin təşkilatçılığı ilə düşünürük ki, geniş ictimai dinləmə keçirək və bu məsələ ilə bağlı fikir söyləmək istəyən

həmkarlarımızı və digər arzu edənləri də dəvət edəcəyik. Amma bu qanunun tez qəbul olunması lazımdır. Çünki qarşıdakı 6 ay ərzində və ondan sonrakı postpandemiya dövründə 100 minlərlə insanın sığorta haqqı aşağı düşür və bu qanunla sığorta yükü yüngülləşir. Əgər biz bu qanunu saxlayaraq həmin kənd təsərrüfatı məsələlərinin müzakirəsini davam etsək, onda bu müzakirələr uzanacaq.

O ki qaldı torpağın məhsuldarlığının və torpağın həcminin nəzərə alınması, yaxud gəlirlərin nəzərə alınması, bunun hamısı bizim müzakirələrin mövzudur, amma hələlik qanunun subyektləri arasında konkret fikir ortaqlığı yaranmadığına görə biz təklif edirik ki, layihə hələlik elə bu şəkildə qəbul olunsun. Ondan sonrakı dövrdə geniş müzakirələr nəticəsində payızda bu deyilən məsələlərlə bağlı bir konsensus əldə edib, yenidən qanuna sala bilərik. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim. Hörmətli həmkarlar, ikinci oxunuşda qanun layihəsinə maddələr üzrə münasibət bildirməliyik. Layihə 2 maddədən ibarətdir və ona görə, xahiş edirəm, qanun layihəsinin 1-ci maddəsinin qəbul edilməsinə səs verək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.13 dəq.)
Lehinə	87
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	87
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin. Sizdə vəziyyət necədir?
Ş.Şabanov. 18 deputat lehinə səs vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, 2-ci maddəyə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.14 dəq.)
Lehinə	85
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	85
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. 18 deputat lehinə səs vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə hörmətli həmkarlar, layihəni ikinci oxunuşda bütövlükdə səsə qoyuram, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.14 dəq.)
Lehinə	88
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	89
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. 18 deputat lehinə səs vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, indi də 11-ci məsələyə keçirik. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsi. Məsələ barədə Tahir müəllim, Sizdən xahiş edirəm, məlumat verin.

T.Mirkişili. Çox sağ olun. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar. Hörməti Sədr, Siz sessiyada çıxışınızda qeyd etdiyiniz kimi, dünən çox mühüm və vacib toplantı olan Qoşulmama Hərəkətinin Zirvə toplantısında da bütün çıxış edənlər pandemiya ilə mübarizədə Azərbaycanın dünyada öncül və birincilər sırasında olduğunu qeyd etdilər. Azərbaycan hökumətinin pandemiya ilə mübarizədə həyata keçirdiyi tədbirlər çeşidliyi müxtəlifdir, zəngindir, onlardan bir çoxu birbaşa yardım, digərləri isə məhz vergi güzəştləri vasitəsilə stimullaşdırıcı tədbirlərin həyata keçirilməsidir. Burada əsas məqsəd nəinki pandemiya dövründə, yəni iki aylıq karantin dövründə deyil, bütövlükdə, 2020-ci il üçün sahibkarlıq subyektlərinə dəyən hər hansı bir zərərin aradan qaldırılması və yaxud həmin sahibkarların pandemiya sonrakı dövrdə daha çox ayaqda qalması və rəqabət qabiliyyətinin qorunması baxımından çox mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Layihə cəmiyyətdə çox geniş şəkildə müzakirə olunub. Layihə eyni zamanda, birinci oxunuşda Milli Məclisdə geniş müzakirə olundu. Qısaca, layihə sadələşmiş vergidə 50 faiz, gəlirlərdə 75 faiz güzəştin verilməsi, torpaq və əmlak vergisindən tamamilə azad olunmanı nəzərdə tutur. Birinci oxunuşda deputat həmkarlarım tərəfindən edilmiş bəzi təkliflər tərəfimizdən artıq müzakirə olunur. Düşünürəm ki, qəbul olunduğu təqdirdə üçüncü oxunuşda Milli Məclisdə elan olunacaq. Amma indiki halda ikinci oxunuşdan komitəmizə hər hansı bir yazılı və şifahi təklif daxil olmamışdır. Ona görə, indiki halda layihəni deputat həmkarlarıma təqdim etməyi və dəstəkləməyi xahiş edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim. Hörmətli həmkarlar, biz əvvəlcə qanun layihəsinin ikinci oxunuşda

əsas kimi qəbul edilməsinə səs verməliyik. Buyurun, münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.17 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	83
Nəticə: Qəbul edildi	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. 18 deputat lehinə səs vermişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, deməli, qanun layihəsi ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edildi.

İndi isə mən görürəm, yazılanlar var. Əli Məsimli, buyurun.

Ə.Məsimli. Çox sağ olun, Sahibə xanım. İndiyə qədər işlənib hazırlanmış paketlərin içərisində iqtisadi paketi mən çox yüksək qiymətləndirirəm. Kifayət qədər elm tutumlu və praktiki əhəmiyyət kəsb eləyən sənəddir.

Eyni zamanda, ideal sənəd yoxdur. Bəzi məqamların təkmilləşdirilməsinə ehtiyac var. Ona görə də bu məqamları təkmilləşdirməzdən əvvəl Azərbaycan Prezidentinin Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankının Prezidenti ilə keçirdiyi video konfransda dediyi bir məsələni xatırlatmaq istəyirəm ki, neftin qiymətlərinin kəskin aşağı düşməsi ilə valyuta ehtiyatlarımıza mənfi təsirin artdığı bir şəraitdə bizim 3,5 milyard manat səviyyəsində antipandemiya xərclərimiz büdcəmiz üçün böyük yüküdür. Amma bizim üçün bu dövr xərclərimizi artırılmalı, yoxsul vətəndaşlarımıza və sahibkarlara yardım etməli olduğumuz bir

dönəmdir. Bu kontekstdən yanaşanda, bundan əvvəlki 600 min insana olan yardıma 215 milyon manat ayrılmışdır. İndi bu paketdə də 113 milyon manat vəsait ayrılıb. Gəlin hesablayaq görək, bu azdır, ya çox?

Azərbaycan iqtisadiyyatı pandemiya dövründə hər gün 120–150 milyon manat civarında pul itirir. İki il bundan qabaqki paketlə indi təqdim olunan paketə ayrılan maliyyə tutumu pandemiya dövründə Azərbaycanın itirdiyi iki günlük vəsaitdir. Olmaz ki, bunu tam yerinə yetirək, itirilən vəsait iki günlük yox, üç günlük olsun və gələcəkdə bir aylıq vəsaiti itirməmək üçün bu addımları ataq. Ona görə ki, dünya praktikasından məlumdur ki, əgər problem vaxtında həll olunursa, ona az vəsait tələb olunur. Əgər vaxtında həll olunmursa, o bir neçə ildən sonra yenidən qayıdıb problemin birinci dəfəki həllindən qat-qat artıq vəsait tələb edir və bu nöqtəyi-nəzərdən Vergi Məcəlləsində təklif edilən müvəqqəti vergi rejiminə belə bir bəndin də əlavə olunmasına zərurət var: “Koronavirus pandemiyasından sonrakı dövrdə rəsmi məşğulluğun dəstəklənməsi məqsədi ilə yeni əmək müqavilələri 2021-ci il yanvarın 1-nə qədər sosial sığorta haqlarından azad edilsin”.

Əgər, doğrudan da, belə bir təkliflə biz çıxış edəcəyiksə, bu vergi nəyə gətirib çıxaracaq? Bilavasitə, hesab edirik ki, müvəqqəti bir maddə olacaq, amma, eyni zamanda, indi 10 minlərcə insan uçota düşüb rəsmi qeydiyyatdan keçib ki, birinci paketdən vəsait alsın. Vəsait də az deyil, 712 manat civarında vəsait alır, amma bu, iki alyıqdır. Bəs iki aydan sonra neyləməli? İki aydan sonra bizim təklifimiz işləməyə başlayanda iş adamları, sahibkarlar əlavə işləri də götürəcəklər və beləliklə, onlar böyük məbləğdə sosial sığorta ödənişindən azad olacaqlar. Bu, çox sadə, aydın və xeyli dərəcədə işçinin yenidən işə cəlb

edilməsi üçün stimuldur. Ən azı onun rəsmi, bir də qeyri-rəsmi işçiləri var idi. İndi o rəqəmin sürətlə artmasının səbəbi o deyil ki, onlar yeni işçilər götürürlər. Səbəb o idi ki, onlar qeyri-rəsmi işçiləri də uçota götürürdülər. Uçota götürülənlərin yerdə qalanlarının da uçota götürülməsi və məşğulluğun postpandemiyadan sonra kəskin surətdə aşağı düşməməsi üçün belə bir maddənin qəbul edilməsini vacib hesab edirik.

İkinci məqam ondan ibarətdir ki, adətən vergi bazası minimum əmək haqqının məbləğindən götürülür. Aydın məsələdir ki, keçən il minimum əmək haqqı iki dəfə artıb, 250 manata çatıb, amma sənədlərdə, bundan qabaq müzakirə etdiyimiz sənəddə də, yəni icbari sosial sığortada da baza kimi 200 manat götürülür. Ona görə biz təklif edirik ki, minimum əmək haqqı 250 manatdırsa, fəlsəfəsi də “minimum əmək haqqı səviyyəsində vergi tutulmasın, sosial sığorta tutulmasın” ideyasıdırsa, həmin “200” rəqəmi “250” rəqəmi ilə əvəz olunsun, bu, kifayət qədər məntiqli olacaq. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Əli müəllim, bu məsələlərlə bağlı Siz komitə iclasında çıxış eləmişdiniz?

Ə.Məsimli. Demək, birincisi komitədə müzakirə olundu, onu plenar iclasda səsəndirməyi özümə borc bildim. İkincini isə, komitə sədri ilə məsləhətləşdik ki, doğrudan da, məntiqi bir rəqəmdir, əgər minimum əmək haqqı 250 manatdırsa, niyə baza 200 manat götürülsün?! Hər ikisi məntiqidir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Razi Nurullayev, buyurun.

R.Nurullayev. Çox sağ olun. Xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Çox vacib bir məsələni qeyd etmək istə-

yirəm. Əslində, mənim bir çox fikirlərimi hörmətli Əli müəllim Məsimli ifadə edib. Mən bəzi əlavələr etmək istəyirəm.

Hazırda Vergi Məcəlləsində dəyişiklər müzakirə olundu. İkinci oxunuşda olduğu üçün də müəyyən dəyişiklərin edilməsini nəzər alan bir təklifi səsləndirirəm. Diqqətinizi ağırlı bir məsələyə yönəldirəm. Mən yüzlərlə məktub almışam, sosial şəbəkələri, media orqanlarını izləmişəm və görürəm ki, bu məsələ çox ağırlı bir məsələdir. Əgər bu qanunla qərar verilməsə və müəyyən addımlar atılmasa, çox böyük fəlakətlərə gətirə bilər. Məsələ nədir? Diqqətinizi vətəndaşlar və banklar arasında istehlak kreditləri borclarının ödənilməsində yaranan problemə yönəldirəm. Bu məsələdə bankların güzəşt etməsini qəti mövqe kimi qoymaq da, əslində, düzgün deyil. Bəs nə etmək olar? Koronavirusla bağlı dünyada həyata keçirilən təcrübəni tətbiq etmək olar. Əgər vətəndaş gündəlik qazancla kredit ödəyirdisə və bu gün evindən çölə çıxma bilmirsə, təbii ki, onun ödənilməsi də çətin olacaq.

Azərbaycanda əksəriyyətin tez bir zamanda milyoner və milyarder olmaq kimi bir meyli var. Sərmayə qoyub birə üç götürmək istəyi var və banklarda da bu, özünü bürüzə verir. Amma dünyada belə bir təcrübə yoxdur, qoyulan sərmayələr istənilən halda 5 il, 10 ildən sonra geri qayıdır. Bizim banklar ən asan yolu – istehlak kreditlərini seçirlər ki, bu da təlatümlü zamanlarda indiki kimi ağır bir şərait yaradır. Bankların daha çox istehlak kreditlərinə fokuslaşmasını cənab Prezident də bir neçə dəfə tənqid edib, amma indiki vəziyyətdə banklara sahib çıxmamaq daha ağır vəziyyət yarada bilər və indiki Vergi Məcəlləsində təklif edilən dəyişiklərin də onları xilas etməsinə açığı o qədər də inanmağım gəlmir.

Əhalinin borcu həcmində həm ipoteka, həm istehlak, həm də digər kreditlərlə bağlı hökumətin həmin həcmdə banklara kredit verməsini təklif edərdim. Əgər mümkünsə, bunu müzakirə etmək olar.

4–5 aydan sonra əhali hissə-hissə banklara olan borcunu qaytarsın və banklar da dövlətin ona verdiyi borcu geri qaytarsın. Mən elə düşünürəm ki, biz bunu etməliyik. Kredit borcu olan həssas əhali qrupu çoxdur. Bunların içində əlillər, veteranlar və digərləri də var və deməyəm ki, onlar niyə istehlak kreditləri götürür. Kasıbın da, əlilin də, müharibə veteranının da və digər həssas kasıb qruplarının da müasir televizorlara baxmaq, xəbərləri izləmək, videolara baxmaq üçün smart telefonlar almaq, evində çörək bişirəcəyi sobalara, geniş və səliqəli soyuduculara, qışda qızınmaq, yayda sərinləmək üçün kondisionerə malik olmaq hüququ var və həm də haqqı var.

Ümid edirəm ki, bu təklifi biz dəyərləndirə bilərik. Mən həm Milli Məclisə, həm də hökumətə müraciət edirəm ki, bax, bu təklifi dəyərləndirsin və müəyyən bir addımlar atılsın. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Mahir Abbaszadə. Mahir müəllim, buyurun.

M.Abbaszadə. Çox sağ olun, Sahibə xanım. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Pandemiyanın Azərbaycanı idxal edildiyi dövrdən Azərbaycan dövlətinin pandemiyanın həm Azərbaycan iqtisadiyyatına, həm də insanların sağlamlığına vurduğu zərbələri aradan qaldırmaq məqsədi ilə kifayət qədər işlər görülmüşdür. Əgər dövlət tərəfdən sosial təcrid tədbirləri həyata keçirilərək insanların sağlamlığı qorunurdusa, bu da, əslində, iqtisadi aktivlik ilə tərs münasibətdir. Bu vaxt iqtisadi aktivlik aşağı düşür.

Digər tərəfdən isə, Azərbaycan iqtisadiyyatında domi-

nant rolu oynayan neftin qiymətinin aşağı düşməsi, başqa bir tərəfdən ölkənin sərhədlərinin bağlı olmasından dolayı ticarət əlaqələrinin zəifləməsi – bütün bunlar Azərbaycanda iqtisadi aktivliyin aşağı düşməsinin əsas səbəblərindəndir və dünya iqtisadiyyatında da son 80 ildə görünməyən mənfi aktivlik ilə üz bəz qalmışıq. Bu təqdirdə Azərbaycan dövlətinin bir tərəfdən sahibkarlıq subyektlərinin qorunub saxlanılmasına, başqa bir tərəfdən, pandemiyadan sonrakı dövrdə, yəni postpandemiya dövründə Azərbaycan sahibkarlığının Azərbaycan iqtisadiyyatında yenə aparıcı rolunu təmin etmək məqsədi ilə atılan addımlardır. Mart ayının 19-dan dövlət başçısının verdiyi sərəncam ölkəmizdə 4 əsas istiqamət üzrə 20 sahəni əhatə edən, bütövlükdə, iqtisadiyyatın qorunmasına xidmət edən məsələlərdəndir. Bu gün müzakirə etdiyimiz Vergi Məcəlləsində dəyişikliklə əlaqədar əsas məsələlərdən biri sahibkarlar fəaliyyət göstərmədiyi təqdirdə belə əmlak və torpaq vergisini verməli olduqları halda, qəbul olunan qanuna əsasən bu vergilərdən azad olması bir daha göstərir ki, Azərbaycan dövləti sahibkarların qorunması ilə bağlı addımlar atmaqdadır. Amma mən burada başqa bir məsələni səsləndirmək istəyirəm. Əvvəlki iclasda hörmətli millət vəkili Elnur Allahverdiyev də bu məsələni səsləndirdi.

Möhtərəm cənab Prezidentimizin sərəncamına əsasən Koronavirusla Mübarizəyə Dəstək Fondu fəaliyyət göstərir və bu fonda məndə olan məlumatlara görə, təxminən, 100 milyondan artıq vəsait yığılmaqdadır. Fonda vəsaitlərin yığılmasında aparıcı rollardan biri ölkəmizdə fəaliyyət göstərən sahibkarlıq subyektləridir. Bilirsiniz ki, fonda ödənen vəsaitlərdən başqa, ölkəmizdə bu virusun aradan qaldırılması ilə bağlı yardımlaşma prosesi gedir. Bütün

təşkilatlar əhaliyə yardımlarını davam etdirməkdədir. Təklif edərdim ki, həm fonda ödənilmiş vəsaitlər, həm də digər yardımlar vergilərdən azad olsun. Bu, bir tərəfdən sahibkarları həm fonda ödəmələrə, həm də insanlara yardım etməyə həvəsləndirəcək, digər bir tərəfdən isə, bu ənənəni davam etdirərək sahibkarlar öz işlərində bunu əsas məqsəd kimi nəzərdə tutacaqlar. Minnətdaram, diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Etiraz etmirsinizsə, səsə qoyaq.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Deməli, hörmətli həmkarlar, layihə 2 maddədən ibarətdir və xahiş edirəm, 1-ci maddənin qəbul edilməsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.29 dəq.)
Lehinə	79
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	80
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş,Şabanov. 19 deputat lehinə səs vermişdir.

Sədrlik edən. Elə isə yetərsay var, qəbul edildi, çox sağ olun.

2-ci maddəyə, xahiş edirəm, diqqətlə səs verək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.30 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi	0
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. 19 deputat lehinə səs vermişdir.

Sədrlik edən. Qəbul edildi, çox sağ olun.

İndi isə hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinə ikinci oxunuşda bütövlükdə münasibət bildirək. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.31 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	81
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. 19 deputat lehinə səs vermişdir.

Sədrlik edən. Qəbul edildi, çox sağ olun.

Beləliklə, hörmətli həmkarlar, iclasımız başa çatdı.

Hamınıza təşəkkür edirəm. Sağ olun.

EDİLMƏMİŞ ÇIXIŞIN MƏTNİ

5 may 2020-ci il

Malik Həsənov. Bu gün müzakirəmizə təqdim edilən layihə – Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsində təklif olunan dəyişikliklər olduqca aktualdır və qarşılaşdığımız pandemiya kimi, gələcəkdə də üzləşə biləcəyimiz hallara qanunvericilik baxımından hazır olmamız aktualdır. Təqdim olunan layihə ilə bağlı təkliflərimi nəzərinizə çatdırmaq istərdim. Təklif olunan layihənin 4-cü maddəsində “Müvəqqəti vergi rejimi”nin izahı verilən zaman “epidemiya” sözündən sonra “pandemiya” sözünün əlavə edilməsi məqsədəuyğun olardı, çünki pandemiya, bildiyimiz kimi, xəstəliklərin yayılmasının növbəti mərhələsi olub, epidemiyadan sonrakı daha geniş formasıdır.

Məcəlləyə əlavə edilmiş əlavə fəslin adından “Koronavirus” sözünün çıxarılaraq, “Ölkədə epidemiyaların yeməsi, pandemiya və karantin şəraitində, habelə müha və fəvqəladə vəziyyətlərlə əlaqədar olaraq iqtisadi vəziyyətin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsi zamanı tətbiq edilən vergi rejimi” kimi getsin. Çünki koronavirus daimi, əbədi deyildir. Bu koronavirus pandemiyası tarixə çevriləndən sonra bu dəyişiklik əhəmiyyətsiz olacaq. Qanunvericiliyin bu maddəsinin bütün fors-major hallarda işlək olması və avtomatik işə düşməsi üçün, mənəcə, ümumi yanaşma ortaya qoymaq yaxşı olardı.